

VIHAR NA JEZERU MICHIGAN

Neurje se je pomaknilo proti vzhodu

V torek in sredo je vse južno jezero Michigan kakor pobesnelo. Nenaadna sprememba v temperaturi, ki je prinesla zgodnji sneg, je razburkala valove jezera, da je vse južnozapadno obrežje do dve sto milj severno trpelo za milijone dolarjev škode. Obrežne tlakovane ceste so razbite, cementni hodniki zdrobljeni, kopališčne ute in druga obrežna poslopja pa rezdejana. Čikaški obrežni parki so bili do malega prepavljeni v torek in sredo, na nešteti mestih je voda prestopila bregove.

Huda je predla mornarjem, ki jih je zajelo neurje. Reševalne obrežne postaje so delovale. Poročila o smrtnih ponesrečenjih ni, vendar pa se je potopilo več obrežnih vlačilcev.

Kakor poročajo vremenski uradi iz Washingtona in opazovalnica čikaške univerze, je pričakovati še več nezdod na jezerih, toda vihar se je oddaljil včeraj proti jezerom Huron in Erie, to je proti vzhodu. Za viharjem je v Chicagu sledil sneg, ki je pobelil mesto v sredo dopoldne. Temperatura je padla na 34 stopinj.

Čikaška voda, ki že tako vsa diši po klorinu, je nenadoma postala še motna in čikaški zdravstveni urad ji je dodal še večjo količino kemikalije, ki zamori bacile. Voda je postala bolj nečista, zato so vse pumpe na jezeru začele dodajati večjo količino kemikalij. Priporočljivo je, da se vsa pitna voda prekuha.

Hudi vihar je zadel tudi Milwaukee. Ves južni Wisconsin je pobelil sneg.

Nenavadno delovanje jezera Michigan zanima geologe in letos tudi politikake. Vodna površina se je dvignila na 583.8 čevlja nad morsk gladino. Da bi bila voda jezera kdaj tako visoka, ne pomni noben Čikan. Najvišja vodna površina prej je bila leta 1886, ko je dosegla 583.5 čevlja na morjem. Pred dvema leti je bilo Michigansko jezero precej nižje. Vo-

da je tekem leta nenavadno narastla.

To pa razburja politikake raznih držav, ki mejijo na jezero Michigan, Huron in Erie. Te države so tožile Chicago, da mesto popije preveč vode in da radi tega trpijo škodo države, ki meje na jezero. Iz tega se že par let vije tožba. Kakor je tožba smešna, bi tožitelji radi odvzeli mestu Chicago Michigansko vodo. Geologi so pojasnjevali, da Chicago ne more znižati vodne površine, kajti odvisna je vendar od suhe zemlje, to je od vodne površine v suhi zemlji. Toda vse to ni pomagalo. Tožitelji šele sedaj lahko vidijo, kako bedaste so njih obtožbe, ko voda vzlic čikaški porabi narašča in jim dela škodo.

PRIPRAVE ZA ZABAVO
DRUŠTVA INTEGRITY.

Integrity, mlado društvo Slovenske narodne podporne jednote v Chicagu, se pripravlja na veliko veselico, katero bo priredilo dne 2. novembra v dvorani S. N. P. J.. To bo veselica, kakršnih je bilo še malo med našo mladino v Chicagu. Navdušeni mladi člani store vse, da bo veselica uspeh. "Pa če denarno uspemo ali ne," je pred kratkim dejal predsednik mladega društva Joe Baumbich, "mi hočemo da bo to moralen uspeh za društvo in pa da pokažemo, kakšno prijateljstvo je treba gojiti med mladimi in starimi."

Na veselici bodo imeli kar dve godbi, obe prvostni za ples. Godbo svojega društva, ki jo radi nazivajo "Integrity Red Peppers" in v kateri so naši mladeniči, bodo dali v spodnjo dvorano, kjer bodo igrali v glavnem le domače plesne komade. Na vrhu pa bo igrala izborna ameriška godba. Tako bo zadoščeno vsem.

Prireditve je vredna mladega društva. Zato je potrebno, da ga vsa ostala slovenska društva v Chicagu podpro.

Angleški ministerski predsednik Ramsay McDonald (na desni zgoraj) je prišel v Ameriko s svoje hčerko Ishbel (na levi). Slika spodaj predstavlja angleškega poslanika za Ameriko, E. Howarda.

MacDonald v Ameriki

Ali bodo konference rodile angleško ameriško zvezo?

Neglede na to, kaj bodo rekli volilci doma, je McDonald na nekem banketu ta teden izrekel, da je za Združene države pravi blagoslov, da je Hoover predsednik. Znano je namreč, da angleški volilci, ki so zaupali McDonaldu ministersko predsedništvo, to so laboritje in socialisti, sami niso takega mišljenja o ameriškem predsedniku, ki ga je izvolila republikanska, to je konservativna stranka.

MacDonaldova naloga v Ameriki je predvsem mirovna. Gospodarske razmere doma so mizerne, vlada komaj zmaga več bremena in stavke so napočile ravno ob izvolitvi laboritskega ministerskega predsednika. Treba je torej omejiti oroževanje, znižati stroške in na kakršenkoli način ublažiti trpljenje siromašnega ljudstva.

Kar evropske države najbolj tlači, je oroževanje na morju in na suhem. Anglija je močna na suhem s svojimi velikanskimi vojnimi ladjami, toda te ladje ne štejejo več, radi novih vojnih naprav že spadajo v muzej. Angleži se zavedajo tega in se bojijo, da je njih slave in morju konec, kajti Francozi in Italijani so močno oboroženi s podmorskimi čolni, ki so kos vsaki še tako veliki ladji. Tega se tudi MacDonald zaveda in zato bi s posredovanjem ameriškega predsednika rad sklical novo konferenco velesil.

Angleški listi pišejo, da je MacDonald šel v Ameriko največ radi gospodarskega izboljšanja, toda če zasledujemo dogodke, ki se baš odigravajo v

Evropi, vidimo, da je glavni vzrok zunanja politika.

Angleški laboritje delajo na tem, da Anglija kolikor mogoče pretrga stike s kontinentalno Evropo. Utrditi hočejo angleški imperij, katerega naj Anglija zalaga z svojimi industrijami. To je tudi konkurenca z ostalimi državami v Evropi. Za tako pojačanje imperija pa je treba tudi pridobiti Ameriko, katere vpliv je dandanes svetoven.

Angleži dobro vedo, kaj se vrši med državami Evrope. Če pride do Združenih evropskih držav, Anglija ne bo veliko štetla, vsaj več ne kot štejejo druge države.

Poleg tega je Anglija zelo previdna radi ruskega vprašanja. To je vedno bolj pereče, kolikor bolj postaja Sovjetska unija močna. Radi blokad in neprestane grožnje so namreč sovjeti razvili mogočno industrijo. Takega razvoja v kratkem času desetih let še ni videl svet. Vojne ladje, zrakoplovi, lokomotive, poljedelski in industrijski stroji, vse se zdaj producira doma, česar pred vojno ni bilo. Ne samo da Anglija v Rusiji ne more upati na kakšen trg, tudi nekak prikrit strah menda vlada med diplomati. Milijon mladih mož v orožju, ki jih imajo sovjeti, je nekaj česar ne dosega nobena država. Povrh se ta nova armada vadi za državljanstvo in za praktično delo. Dalje, Angleži tudi čitajo sovjetsko statistiko o državnem proračunu. Toliškega proračuna še ni imela nobena država na svetu.

ZRAČNA SLUŽBA
ZA POTNIKENova zveza med Atlantikom
in Pacifikom.

Iz New Yorka je prišlo poročilo, da je predsednik Letalske korporacije naznanil načrt za veliko zračno službo za potnike med Atlantikom in Pacifikom. Tri zračne družbe so se spojile v to svrhu.

Vožnja po zrakoplovu iz New Yorka v Los Angeles bo vzela 36 ur. Služba bo redna.

Iz New Yorka bo zrakoplov odletel rano zjutraj in plul proti zapadu v Cleveland, Chicago in Kansas City. Za pot 1,135 milj do Kansas Cityja bo porabil enajst ur. Čez noč ostanejo potniki v Kansas Cityju, drugo jutro pa odlete še nadaljnih 1,417 milj do Los Angelesa. Ustavijo se v mestih Wichita, Amarillo, Albuquerque, Holbrook in Kingman.

Potniški zrakoplovi bodo nemškega Fokkerjevega izdelka. Vožnja bo stala približno \$300.

RUSKI LETALCI OKOLI SVE-
TA.

Dasi je polet ruskih letalcev naravnost heroičen in čeprav ameriško časopisje vsako tako pogumno avanturo pozdravi s spisi in slikami, vendar ruski letalci dobijo le malo priznanja v časopisih.

Svoj polet so začeli v Moskvi. Preleteli so skozi Sibirijo, čez Severni Pacifik in skozi Alasko v San Francisco in sedaj so na poti preko Združenih držav. V New York so imeli dospeti danes.

Ko so se ustavili v Californiji, jih je pozdravilo zlasti delavstvo. Casopisje je takoj namignilo, da je to rdeča propaganda.

ELEKTRICNE NAPRAVE.

Irska, kakor ima malo prilike za razvoj vodnih sil, je zgradila velikansko hidroelektrično napravo na reki Shannon pri Limericku. Zgradili so orjaški, sedem in pol milje dolgi kanal, ki vodi skozi gričevje na drugo stran doline, kjer je padeč večji in so tako producirali silo, ki bo lahko elektrizirala skoroda vso Irsko. Električna naprava bo v kratkem začela funkcionirati. Očividci pravijo, da je nova naprava pravcat čudež moderne inženirstva.

\$60,000,000 ZA ELEKTRIČNO
NAPRAVO.

Chicago in Northwestern železnica je elektrizirala vse proge, ki vodijo skozi čikaška predmestja, tako da ne bo treba več lokomotivam voziti v mesto. Naprave stane je \$60,000,000, kot poroča družba.

Na konferencah, banketih in javnih govorih McDonald sicer ne izdaja svojih misli o razvoju Rusije, lahko pa si mislimo, da je tudi to majhen vzrok za njegovo potovanje, da prinese "dobro voljo" v Ameriko.

KRASEN ROMAN

Štirje jezdec Apokalipse

Spisal svetovnoslavni španski pisatelj Blasco Ibanez,
ZA "SVOBODO" POSLOVENIL A. K.,
prične izhajati v kratkem.

STIRJE JEZDECI APOKALIPSE je srce pretresujoča povest, v kateri pisatelj živo udarja po imperializmu, obenem pa nam podaja sliko dveh zaljubljenec, katerih prelepa čustva so se razblinila v nič, kakor so bili ubiti milijoni dobrih idej, ko so po svetu divjale Kuga, Lakota, Vojna in Smrt.

Naročite si "Svobodo" takoj, da boste lahko čitali vso prelepo povest.

Združene države evropske

Trst glavno mesto?

Vse evropsko časopisje, zbornice, parlamenti se zadnjih par mesecev zanimajo za novo misel, katero je sprožil francoski ministerski predsednik Briand. Posamezni diplomati in vlade se upirajo novemu gibanju, toda ljudstvo v Evropi se ogreva za združitev, katera bo predvsem gospodarska. Dalekovidni voditelji so prepričani, da bi Združene države v Evropi zagotovile mir v bodoče. Če se Združene države evropske uresničijo, bo to res eden največjih zgodovinskih dogodkov za svetovni mir in pravo civilizacijo.

Misteci so že pred davnim časom priporočali tako združitev. Napoleon sam — dasi je bilo njegovo delo predvsem podjarmiljevanje — je delal in govoril za Združene države Evrope in celo celega sveta. Zanimivo je, da je kot najpriljavnejše mesto kot stolico Evrope priporočil Trst. — "Trst", je dejal, "je mesto, kjer se srečajo kulture romanskih, slovanskih in germanskih narodov. Naravno središče je in obenem dobro pristanišče za Evropo."

Priporočilo Napoleona o Trstu tudi sedaj, ko se resno razpravlja o Združenih evropskih državah, ni pozabljeno. Brzobjavna poročila, katera dobi časopisje v Ameriki, večkrat povedo, da je francosko in italijansko mišljenje za to, da bi bilo mesto Trst stolica Evrope, če pride do federacije. Italijanski listi pišejo, da se Trstu z bližjim okrožjem da vsa svoboda ter da se razvije kot neodvisno mesto, v katerem bo glavni stan združenih evropskih držav.

Če pogledamo na zemljevid in upoštevamo, da pri Združenih evropskih državah zapadni narodi ne mislijo vključiti Rusije, vidimo, da je Trst res mesto s srečno lego za prevoz po morju kot po suhem. Obenem je Trst z bližnjimi istrskimi kraji, Gradežem, Benetkami in le malo oddaljeno Dalmacijo center turizma, ki se je v teh krajih zopet začel razvijati tekom zadnjih let.

Kar se gibanja za Združene evropske države tiče, obstoji dejstvo, da letos res izgleda, da bo ta misel nekoč uresničena. Ko je Briand priporočil federacijo, ni nikjer naletel posebnega odpora, ljudstva pa so ga pozdravila. Priporočilo je bilo podano na banketu, na katerem je bilo zastopanih osem in dvajset evropskih narodov. Zastopniki so Briandov načrt sprejeli in zagotovili zborujoče, da bodo priporočilo podali svojim vladam. Splošno mnenje je bilo, da mora biti evropa združena vsaj gospodarsko.

Eno je gotovo: ako se Evropa združi gospodarsko (s tem da odpadejo carinske meje), bo sledil razvoj tudi politične federacije na način kakor so v Ameriki Združene države. Izmed točk, ki so označene v načrtu za gospodarsko združitev, so najglavnejše te: Odprave vseh carinskih meja med evropskimi državami, enotni denarni sistem za vso Evropo in enotni poštni sistem.

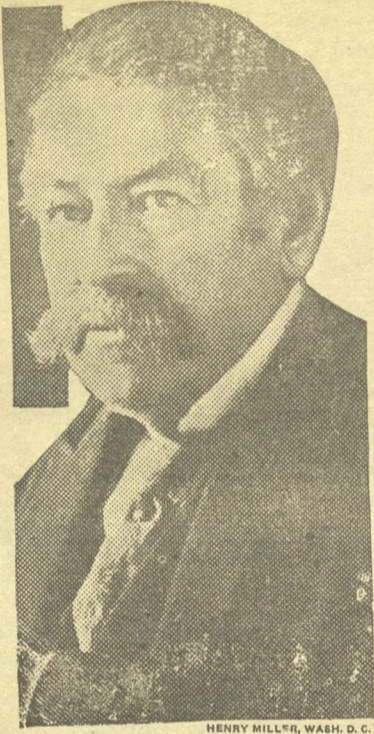
Kaj bi Združene države pomenile za Evropo in za ostali svet?

Ako bi hoteli odgovoriti na to vprašanje, bi morali pred-

vsem povedati, kaj Evropa pomeni za svet in kaj združene države pomenijo.

Evropa je sedež civilizacije, katera danes vlada svetu. Sodobna civilizacija v Ameriki, na Japonskem, v Južni Afriki in Avstraliji in civilizacija, ki stopnjema prodira v Egiptu, na Turškem in Kitajskem ter v Indiji, je evropska. Miselno, duševno in do velike meje tudi materijalno Evropa vlada svetu. S svojimi 600 milijoni belopoltnih prebivalcev ima vso moderno opremo za industrijo in vojno in kot taka vlada svetu. Kakršenkoli korak bo podvzela, bo odločilen za človečanstvo.

Danes je Evropa opremljena z ogromnim orožjem za razdejanje. Pokazalo se je to že v svetovni vojni. Evropsko razdejanje pa sloni na trmastem nacionalizmu, ki hoče, da še

Aristide Briand

Ministerski predsednik Francije, ki je sprožil idejo za Združene države Evrope.

v bodoče obstoji v Evropi trideset narodov, ki so vsi oboroženi drug proti drugemu. Karkoli bi zlomilo to razdejalno silo, bo dobro ne samo za Evropo, temveč za ves svet.

Največ, kar je Amerika storila za civilizacijo, je njeno stopnjevalno organiziranje Združenih držav. Namesto da bi bilo 48 različnih držav, oboroženih druga proti drugi, jih je 48 pod eno vlado, ki je najboljšo jamstvo za medsebojni mir. To je nova možnost za civilizacijo. Vojna med dvema državama v Uniji ni samo nemogoča, temveč si je niti misliti ne moremo. Federacija držav pod eno vlado je za stalno odstranila vojno. In vendar imajo države lahko svoje lokalne vlade in samoupravo. Mogoče je tudi to malo naučilo Evropejce.

Drugo dejstvo so pa strašne posledice svetovne vojne. Svetovna vojna je povzročila še manj enotnosti v Evropi, postavila je nove carinske meje, razbila industrijalni sistem in skoro popolnoma upropastila več narodov. Svetovna vojna je privedla Evropo do tiste točke, ko se mora oprijeti združitev, ali pa se bo vsa evropska civilizacija razbila.

Neko drugo dejstvo, ki zahteva, da se mora Evropa združiti, pa je v Ameriki z njenimi Združenimi državami, katerih pozicija od svetovne vojne sem

je silna v Evropi. Vse, kar je Evropa izgubila kot denarna in trgovska sila, so pridobile Združene države. Ze sam uspeh Amerike z Združenimi državami sila Evropo v združenje.

Združene države Evrope seveda ne morejo priti kar čez noč. Velikanske so zapreke proti politični federaciji. Ali že samo gibanje za uresničenje Združenih držav Evrope bo pojačilo mir in demokracijo.

Francoska bolnika

V Parizu ležita bolna dva ministerska predsednika Francije. Obema se sicer vrača zdravje, toda izven nevarnosti nista. Poincaré je bil dvakrat operiran, Clemenceau pa je trpel na paralizni in notranjih neredih. Poincaré in Clemenceau, oba sta velika diplomata in državnik. Clemenceau je znan posebno radi svojega delovanja pri sklepanju mirovne pogodbe. Njegova taktika je bila izrazito protitalijanska in ena najboljših potez, katere je izigral v tem pogledu, je bilo proglašanje Jugoslavije. On je jo namreč proglasil v Parizu, in to je pomagalo, da Italija ni nadaljevala z okupiranjem Dalmacije.

Skočil iz 17. nadstropja

Q. V. Young, 35 let star pisar v Chicagu je bil bolehen. Da se izogne trpljenju je skočil skozi okno iz 17. nadstropja.

VABILO NA NAROČNINO

Poslali smo na ogled precejšnje število prvega iztisa tednika "Svobode", da se rojaki širrom Združenih držav seznanijo s tem novim slovenskim tednikom, ki bo izhajal redno ob petkih. Vsakogar, bi dobi list na ogled, prosimo, da ga izroči še drugim rojakom, ko ga prečita. Če vam list ugaja, si ga naročite takoj, da boste USTANOVNI NAROČNIK, to je, da boste naročnik in čitatelj "Svobode" prav od njenega početka.

Glede namenov lista bomo več spregovorili v člankih. Za enkrat zagotovimo čitatelje s tem, da bo list zastopal stališče, kakršno je zapopadeno že v imenu zadruga, ki ga izdaja. To bo list za trezne elemente med našim priselničtvom, rojake, ki niso fanatični za nobeno stran, pa naj bodo kakršnegakoli verskega ali političnega prepričanja.

Namen lista in zadruga sploh je dober. Koliko bomo z dobrim delom uspeli, je odvisno tudi od somišljenikov, katere vabimo, da se nam pridružijo s tem, da postanejo naročniki in da širijo "Svobodo". List bo zastopal skupne interese našega priselništva, zato vsi na delo zanj. Postanite naročnik!

Naročnina za celo leto znaša \$2.50, za pol leta \$1.50, za četrt leta 80c. Ko si naročate "Svobodo", kar izrežite in pošljite spodnji kupon:

SVOBODA

2653 So. Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam \$.....

za letno naročnino

na Svobodo na

ime

naslov

VESTI IZ DOMOVINE

Izvažanje lesa.—Jugoslavija zalaga z lesom sosednje države: Italijo, Madžarsko, Avstrijo, Grčijo, Francijo, Svico, Čehoslovaško, Holandijo, Turčijo, Španijo ter gornjeafriški državi Maroko in Tunis. Tekom prve polovice tega leta je izvažala les celo v Argentinijo. V vseh teh državah Jugoslavija sicer ni glavni založnik, vendar, ako sodimo po statističnih podatkih iz Belgrada, ki se glasijo, da je bilo v prvih šestih mesecih tega leta izvoženih za več kot milijardo dinarjev lesa v vse te dežele, vidimo, da je Jugoslavija med prvimi evropskimi izvažalci lesa. Največ jugoslovanskega lesa gre kajpada v Italijo, ki že od leta 1920 dalje uvaža največ svoje lesne količine iz Jugoslavije.

Zanimivo je, da je na svetovni razstavi v Barceloni na Španskem dobil jugoslovanski les prvo cenitev.

Izseljevanje iz Prekmurja.—Na Prekmurjem se med Slovenci godi skoro ravno to, kar med Slovenci na Primorskem, kolikor se tiče izseljevanja. Vse vre v tujino. Ker ljudje ne morejo v Ameriko, gredo za delom na Nemško in Francosko. V Jugoslaviji so slabo plačani, ali pa jim urad za brezposelne sploh ne more dobiti dela. Posredovalni urad za delo v Murski Soboti poroča, da namerava tekom leta oditi okoli 15,000 delavcev v tujino. Prekmurški delavci so znani po svoji pridnosti.

60-letnica pesnika Jenkota.

—Zadnji petek je preteklo šestdeset let, odkar je umrl odlični slovenski pesnik Simon Jenko v starosti 34 let. Njegova najbolj znana pesem je "Naprej zastava Slave", ki je v teku let postala slovenska himna.

120 letnica Ilirije.

—Dne 14. t. m. je preteklo sto dvajset let, odkar je bil na Dunaju podpisan mir med Napoleonom in avstrijskim cesarjem, ki je premagan moral pustiti Francozom vse južne avstrijske dežele. Za Jugoslovane je bilo to pomenljivo leto. Starodavna republika Dubrovnik, kjer je bil nekoč cvet južnoslovske omike, je prenehala obstojati, obenem pa se je ustanovila nekakšna podkrajevina iz slovenskih in hrvaških dežel z Dalmacijo, katerim je Napoleon postavil kot sedež Ljubljano. Ilirija je obstajala komaj štiri leta, namreč do Napoleonevega poloma.

Zanimivo je, da ravno letos postavljajo v Ljubljani spomenik Napoleonu in nepoznane mu francoskemu vojaku. Starokrajški listi poročajo, da bo spomenik stal na Kongresnem trgu. Bo iz marmorja in v njem bo vklesana glava Napoleona ter obraz slovenskega dekleta. Izmed napisov v sloven-

skem in francoskem jeziku bo sledeča kitica, ki jo je ob prihodu Napoleona napisal slovenski pesnik Vodnik:

"Napoleon nezhe: Ilirija vstan! Duh stopa v Slovenze Napoleonov, en sarod poganja, preroben, ves nov."

Avstriji preti fašizem

Fašistično gibanje se počasi a gotovo razširja. V Avstriji se giblje že nekaj let. Takozvani "Heimwehr" ni nič drugega kot fašistična organizacija. Mogoče, da njenih 200,000 članov ni tako vročekrvnih kakor so Mussolinijevi arditi, vendar stremljenja niso nič drugačna. Kakor so fašistične tolpe marširale v Rim, tako napoveduje "Heimwehr", da bo marširal na Dunaj, da prekucne stol sedajne vlade in ustanovi diktaturo.

Vzrok fašističnega gibanja v Avstriji je nezadovoljstvo, ki vlada proti social-demokratski (II. internacionalni) stranki. Fašiste kajpada podpirajo v prvi vrsti magnatje in stara avstrijska aristokracija. Ti zahtevajo, da mora vlada dovoliti postavno nosenje orožja za "Heimwehr". Ravnotako pa zahtevajo tudi druge stranke, da se jim mora dovoliti orožje, ako ga dobijo fašisti.

Kako pišejo poedini narodi

Arabsko pisanje gre od desne na levo, enako se piše hebrejski, kaldejski, sirski, perzijski, turški, tatarski. Nasprotno pa se piše od leve na desno v latinščini, armenščini, etiopščini, georgijsčini ter v slovanskih kakor tudi ostalih modernih evropskih jezikih. Pri Kitajcih in Japoncih tekó pismenke od zgoraj navzdol, in sicer pri prvih od desne na levo, v deželi potresov pa obratno. Mehikanci pišejo od spodaj navzgor. Grščina ima svoje posebnosti: v najstarejših spomenikih se vleče prva vrsta z desne na levo, druga za njo na desno, in tako ves čas izmenično. Ta način je znan pod imenom "bustrofedon" — zastran sličnosti z brazdami pri oranju.

O PISAVI SLAVNIH MOŽ.

Neki britanski učenjak je poslal v svet trditev, da najrazumnejši ljudje navadno grdo pišejo.

Tej trditvi pa ugovarja francoski tednik, češ, koliko priznanih veleumov ni imelo "doktorske" pisave. Vzorno kaligrafijo na primer imajo med drugimi romanopisci Farrère, Regnier, Anatole France, francoski maršal Foch, angleški državnik Lloyd George itd.

Prijetna zavest.

Tri stare vdove sede na klopic. "Zdaj imamo svoje može tam gori, v nebesih."

"Oh, no, vsaj vemo, kje so!"

NAZNANILO

Radi nesporazuma med unijo českých črkostavceev je oddala naša tiskarna svoj unijski znak — vkljub tem pa so vposlenci tiskarne člani raznih tiskarskih unij.

Vodstvo tiskarne je ves ta čas v stiku z unijami in upa, da se ta nesporazum kmalu poravnava in da zopet dobi svoj unijski znak.

ATLANTIC PRINTING & PUBLISHING CO.

2656-2658 SO. CRAWFORD AVE, CHICAGO

Tel. Lawndale 2012.

J. F. Korecky, taj.

A. H. Skubic pred.

Praktična znanost

Koliko brzino lahko povzroči človek

Najhitrejšo brzino, kolikor jo je izpopolnil človek, napravi topova krogolja. Leta 1917 so eksperti zvezne vlade ugotovili, da projektil iz topa (12 palcev) potuje hitreje kot more slediti človeško oko. Če se projektil izstrelji iz topa s približno četrt tone smodnika, tako da producira 40.000 funtov pritiska na kvadratno inčo—to je vročina, ki stopi diamant ali ogreje ogljik do vretja—tedaj krogolja potuje skozi ozračje z brzino pet in dvajset milj na minuto in doseže cilj prej kot glas eksplozije. Kanoni so vedno večji in strelivo vedno hujše. Upotrebljajo se hujša razstreljiva sredstva, ki povečajo tudi brzino. Krogolja iz navadne puške naredi enajst sto čevljev na sekundo, to je približno polovico toliko kot napravi strel iz topa dvanajstih palcev. Seveda, narava je znala ustvariti brzino, ki osmeši človeške poizkuse. Luč na primer potuje 186 milj na sekundo.

—S—

Kako se stori fotografija

Fotografijo povzroči luč od enega predmeta, ki potuje skozi stekleno lečo in pade na površino, pokrito s kemično spojino, katera se spremeni, kadar pade nanjo luč. Leča je okrogla ploča iz stekla, kakršna se rabi za očala ali kakršno je povečalno steklo. V fotografskem aparatu je leča spredaj. Za lečo je mal, teman prostor. V ozadju temnega prostora je razgrnjen film namazan s kemikalijo srebrenčevega nitrata, kateri je zelo občutljiv pred lučjo. Ako je človeški obraz pred fotografskim aparatom, žarki luči odsevajo z vsake strani obraza in padajo na okroglo površino steklene leče. V leči se vsi ti žarki (odsevi) križajo v sredini. Na drugi strani zaokrožene leče radi tega izgleda, da je vrh spodaj in spodaj na vrhu. Tak je odtis na filmu v temni sobi, kadar se aparat odpre, da pade vanj luč. Površina filma je prevlečena s srebrenčevim nitratom. Kemikalija se v hipu spremeni. Kamor luč pada najsvetlejšo, tam obrisi postanejo črni. Tako je tudi s tiskom. Negativa je preobrnjena slika, predno se tiska.

—S—

Koliko tehta svetloba

Znanstveniki so se leta ukvarjali z vprašanjem, da-li luč kaj tehta ali nič. Izmerili so par tehtnic, tako da je vsaka stran enako tehtala in je bila perfektna balanca. Nato so eno stran tehtnice popolnoma zavarovali pred svetlobo, in sicer na ta način, da je luč sijala na tehtnico samo na eni strani in le od vrha dol. Na ta način so dognali, da se je dotična stran lestvice pomaknila za spoznanje nizzdol, kakor da je večja teža na svetlobni strani. Dalj časa so verjeli, da so de kazali, da svetloba tudi tehta. Nato pa so prišli do drugega odkritja glede svetlobe. Odkrili so, če luč pade na tehtnico od spodaj in ne od zgoraj, da dotična stran, kamor luč sije, gre navzgor, namesto nizzdol. Ako torej damo obe odkritji skupaj, so preiskovalci dognali, da luč pritiska na tehtnico v smeri proč od strani, od katere sije, ne glede na zakon gravitacije. Z drugimi besedami to pomeni, da luč tvori pritisk v smeri od sebe. Znanost je od tedaj tudi dognala, da lučni

pritisek povzroči triljone lučnih valov, ni potujejo proč od luči in da luč sama najbrž nič ne tehta.

—S—

Zakaj šumi v školjki

Stavite morskno školjko k ušesom, pa slišite šumenje, kot bi bilo to šumenje samega oddaljenega morja. To je povzročilo, da je že veliko ljudi verjelo, da na nekakšen misteriozen način slišijo v morski školjki šumenje valov, pa četudi je školjka oddaljena od morja na tisoče milj. Kar je v školjki res slišati, je zbiranje glasovnih valov. Če bi bilo mogoče, da bi šli s školjko v prostor z absolutno tišino, bi ne bilo slišati iz školjke prav nobenega šumenja. Morska školjka je tako oblikovana, da je skoraj perfektna, kolikor se širjenja glasu tiče. Glasovi, katerih s prostim ušesom sploh ne moremo slišati, pridejo v školjko in se odbijajo od sten v notranjščini ter se tako množijo v močnejših glasovnih valovih do tolike mere, da jih je slišati kot šumenje. Votli glasbeni instrumenti ravno na tak način zberejo, odbijejo in povečajo glasove. Imenujejo se resonatorji. Morska školjka je naravni resonator. Ušesni bobenčki za glušce, megafoni, ogrodje vijolina, kitare in citre, vse to so resonatorji. Resonator je glasu to, kar je povečalno steklo očem. Znanost se poslužuje resonatorjev, s katerimi je slišati glasove, ki jih drugače ne sliši nobeno človeško uho.

—S—

Zakaj fotografija gleda naravnost v vas

Zato ker je oseba, ki se je dala fotografirati, gledala naravnost v fotografsko lečo. Ne glede na to, kako daleč se odстранite proti katerikoli strani od fotografije in od katerekoli strani gledate nanjo, se vam zdi, da oči fotografije gledajo naravnost v vas. Ko oseba, kadar se fotografira, ne gleda naravnost v kamero, se nikoli ne zdi, da se "fotografija ozira za človekom".

DOMAČE VESTI

Neobičajna nagrada. — Na domači zabavi, ki jo priredi jutri zvečer slovensko pevsko društvo "Lira" v dvorani Paula Bergerja, bosta med drugim podarjeni tudi dve nagradi za polet z zrakoplovom. Kot povedo pevci "Lira", bodo tistima, ki dobi ta nagrado, plačali vsakemu enkratno vožnjo z zrakoplovom. Če dobi obe nagradi eden, bo pa dvakrat letel. K domači zabavi je vstopnina samo 35c.

Drama "Mrak". — V nedeljo priredi dramski odsek soc. kluba št. 1 tridejansko dramo "Mrak". Igra je delo Ivana Nušiča ter predstavlja povojne razmere slovenske družine, ki jo je duševno upropastila in vrgla iz ravnotežja svetovna vojna. Igralcev bo samo šest, tako da je dramski odsek lahko izbral najboljše moči. Vstopnice so kot običajno: \$1 pri vratih, 75c v predprodaji. — Predstava se vrši v dvorani ČSPS.

Dober nauk.

"Bili ste tik groba, samo vaš močni život vas je rešil."
"Potem mislite na to, gospod doktor, kadar mi boste delali račun."

KULTURNE VESTI

Slovenske narodne pesmi. Jugoslovanska matica v Ljubljani je izdala nova dela slovenskega skladatelja Josipa Pavčiča. To je zvezek "Narodnih pesmi za en glas s spremljanjem glasovirja", namreč prvi zvezek serije osmih ali desetih sličnih del, ki še izidejo. Skladbe so sestavljene tako, da jih je lahko porabiti za zборе. Prvi zvezek obsega sedem pesmi, in sicer: Goreči ogenj, Jaz imam konjčca, Otožnost, Potrkan ples, Pojdem v Rute, Zdravica in Pa moje ženke glas. To je največ pesmi z Gorenjskega. V njih je lepo ohranjen narodni motiv. Pevska društva, ki žele novih skladb, si lahko naročijo zvezek pri Jugoslovanski matici v Ljubljani.

—

"Kraljevič Marko." — Srbska narodna pesem in pravljica je zanimala že marsikaterega svetovnega literata ali skladatelja. Znan je zlast Goethe, največji nemški pesnik, ki se je naučil srbohrvaščine samo zato, da bo razumel srbsko narodno epiko. Poljski skladatelj Rogowski je pred nedavnim napisal opero "Kraljevič Marko", ki je vzeta iz srbske narodne pesmi. Libreto za opero pa je spisal ruski pisatelj Kutuzov. Prvo izvajanje nove opere se vrši v Varšavi in v Krakovem.

SLOVENSKI NARODNI DOM V CHICAGU

Delovanje Zveze slovenskih organizacij.

Zastopniki slovenskih druš. v Chicagu, kolikor je združenih v Z. S. O. imajo na programu za bodoči mesec precej aktivnosti. Prvo bo seja, katera se bo vršila 5. novembra, nato pa veselica v soboto dne 16. novembra. Seja je preložena na omenjeni dan radi veselice, kajti potrebno je, da se razdeli delo, ki je zvezano s prireditvijo. Veselica se bo vršila v dvorani S. N. P. J., kjer so tudi vse seje in drugi sestanki Z. S. O. O prireditvi bomo še poročali.

Delovanje Z. S. O. traja že pet let. Rezultat dela ni sicer brezploden, vendar pa bi bil lahko veliko uspešnejši, če bi pridno delali vsi zastopniki, da bi redno hodili na seje in bili v Zvezi aktivni. Čimveč zastopnikov se udeležuje, toliko več pride v organizacijo novih idej za uspešno delovanje. Zato pa je priporočljivo, da zastopajo društva samo taki člani, ki hočejo, da zveza uspe in da zato žrtvujejo tudi nekaj časa.

Nameni Z. S. O. so lepi. Kot glavna točka programa je, da se dela za splošno dobrobit slovenskega naroda v Chicagu in okolici. Kot eden namenov in obenem tudi sredstvo za dosego namena je zgradba slovenskega narodnega doma v Chicagu. O priliki bomo posvetili več pozornosti tej skupni organizaciji, kajti tudi "Svobode" namen je, da dela za skupnost.

Vabilo.

"Rad bi sprejel vašo hčer za nekaj tednov na počitnice, pa smo na žalost nekoliko omejevali."

"Nič ne de, moja Elza tudi ni najbolj brihtna."

Sejanje cvetlic v jeseni

Jesenska setev nekaterih cvetlic se dobro izplača. Marsikatera rastlina, koje seme vzame dolgo časa, da vzklije, veliko bolj vzpeva, ako jo vsejemo že v jeseni. Zimska doba je kakor nalašč za nekatera semena, da jim pomaga do razpočenja in vzkalenja. So rastline, katerih seme sploh ne požene, če ne prezimi v tleh.

Cvetlice, katere najboljše uspejo, ako so čez zimo v tleh, so tiste, katerih seme ima trdo skorjo, katera povzroči počasno vzkalitev. Spomladaj vzame ta razvoj vse preveč časa. Cvetlice, ki bi ne uspele, če bi jih vsejali v jeseni, so tiste, katerih seme je mehko, kot na primer kapucinarji, zinije, hijacintin fižol ter podobne, katere hitro zamori slana in katerih seme je iz mehkih vlaken, kot na primer kalendule (marigold).

Nekatere v jeseni posejane cvetlice takoj vzkale in poženejo ter se izborno ohranijo čez zimo. Druge ne vzkale do spomladi. Za jesensko sejanje so posebno dobri maki, tobačnice, astre.

Make je treba posejati na

mestu, kjer imajo cveteti. Isto tako je dobro storiti z drugimi cveticami, toda zapomniti si je treba mesto, kje so vsejane, tako da se pri pomladnem rahljanju zemlje ne uniči kal. Najboljše je v to svrhu pripraviti grede, katere naj bodo zavarovane proti izpirajočemu dežju, ki bi odnesel seme. Nobene obrane ni treba proti mrazu, a potrebno je, da je greda na suhi zemlji.

Izgovor.

"Gospod doktor, že dolgo ne morem spati, kaj naj počnem?"

"S praznim želodcem ne hodite počivat, poprej použijte kako malenkost."

"Ampak lani ste mi zabičali, da pred spanjem ne smem nikdar jesti."

"Dragi gospod, vam se niti ne sanja, kako je medtem znanost napredovala."

—

Olajševalni razlog.

Sodnik: Zaradi lakote ste kradli? Čemu pa ste odgnali kar celega vola?"

Tat: "Nisem imel pipca, da bi si bil odrezal košček."

WILLIAM B. PUTZ

CICERO'S } LEADING
LARGEST } FLORIST
OLDEST }

KRASNO CVETJE OB VSAKI PRILIKI

5134 West 25th Street, Cicero, Ill. Tel. Cicero 69

Prodajamo tudi kanarčke.

Tel. Lawndale 7886

NATURAL CIGAR COMPANY

UNIJSKI IZDELOVALEC ROČNO
NAPRAVLJENIH CIGAR

MARK POPOVICH
LASTNIK

3002 South Harding Avenue, Chicago, Ill.

Se priporoča našim trgovinam, ter društvom in klubom o priliki prireditve zabav.

Roosevelt 7872

MARTIN IVANSEK SLOVENSKA TRGOVINA

slaščic

cigar

in
sladoleda

cigaret
tobaka

in raznih drobnih potrebščin.

1759 WEST 22nd ST.

CHICAGO, ILL.

SVOBODA

List za jugoslovanske priselcnike v Ameriki.

IZDAJA VSAKI PETEK

Jugoslovanska prosvetna zadruga Svoboda Inc.

NAROČNINA: za Severno Ameriko \$2.50 na leto, \$1.50 za pol leta, 80c za čet. leta; za inozemstvo \$3.00 na leto, \$1.75 za pol leta.

PUBLISHED EVERY FRIDAY BY SVOBODA INC., a cooperative for cultural purposes among the Yugoslavs in America.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$2.50 per year, \$1.50 for half year, 80c for three months. Foreign countries \$3 per year, \$1.75 half year.

Andrew Kopal, Editor.

Address:

SVOBODA Inc.

2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Telephone: Crawford 4290

Načela "Svobode"

Teško je podati v kratkem članku ves program lista, katerega prva številka je pred vami, čitatelji, vendar bomo skusali na kratko očrtati načela, na katerih bo slonelo naše delovanje.

Načelna izjava zadruga, ki izdaja "Svoboda" se glasi: Zadruga Svoboda je prostovoljna organizacija ustanovljena v svrhu izdajanja rednega tedenskega časopisa in drugim publikacij, z namenom, da se pospeši izobrazba med jugoslovanskimi priselcniki v Ameriki. Dalje je namen organizacije da z informativnim delom pomaga rojakom in tu rojenim Jugoslovanom do boljše orijentacije v novi deželi, odnosno do boljšega sporazumevanja med generacijama priselcnikov, ter da z nepristranskim tolmačenjem razmer pomaga do večje sloge med jugoslovanskimi priselcniki v Ameriki.

Taka so načela, na katerih se je osnovala zadruga, ki izdaja list, in to naj bo opravičba za tiste, ki pravijo, da je že dovolj slovenskih časopisov v Ameriki. Direktorij Svobode je smatral, da takega lista manjka, namreč tista, ki bo svobodno razpravljala o našem javnem življenju in ki ne bo vezan, da mora zagovarjati kakršnokoli politično ali versko skupino. To bo list, ki bo služil predvsem našim ljudem. Mi stojimo na stališču, da si moramo predvsem pomagati sami sebi, potem šele drugim. Naš ideal je, da si slovenski priselcnik v Ameriki izboljša razmere doma, da se prilagodi ameriškemu življenju in da dela skupno s svojimi sorojaki. Ni s tem rečeno, da bi rojakom zaukazovali, kako morajo misliti, ter da je naše mišljenje edino pravo. Ne, list Svoboda se ne bo vikal v privatno življenje nobenega posameznika!

Kar se življenja v naših organizacijah tiče, bo "Svoboda" zavzemala kritično stališče. Pohvalili bomo, kar je dobrega, in grajali, kar smatramo, da je naši skupnosti škodljivo. To je nepristransko delo za boljše razumevanje, ki je med našim življenjem v Ameriki tolikanj potrebno. Našo nepristranost boste čitatelji razvideli tudi iz tega, da vam list da najširšo svobodo, kolikor je v mejah zakona in dostojnosti mogoča, da izrazite svoje mišljenje. Da naročnikom in sotrudnikom že naprej lahko jamčimo to svobodo, nam je mogoče, kajti Jugoslovanska prosvetna zadruga Svoboda ni odvisna od nobene politične ali verske skupine, da bi morala dogmatično zagovarjati katerokoli grupo. Fanatizem vodi v nestrpnost, šikane in zapostavljanje tistih, ki so drugačnega mišljenja; škodljiv je, ker ne dopusti treznega razmotrivanja. Gledali bomo na to, da pri nas ne bo mesta za nikak fanatizem, pa naj bo kakršnekoli barve. Treznost v razpravah bo naš princip.

Ze v imenu zadruga, katera izdaja Svoboda, je zapopadena naša prosvetna naloga. Kjerkoli je kakšen kulturni poizkus, ki služi predvsem našemu priselcništvu, bomo delo podprli in ga pomagali širiti. Sistematičnega dela v tem oziru ne vrši noben slovenski časopis v Ameriki, dasi je te vrste delovanje najbolj potrebno.

Priselcnikov obstoj je najbolj žalosten: tujec ostane, pa naj se še tako amerikanizira, tujec celo v svoji lastni družini, ker mu je mišljenje njegovih lastnih tu rojenih otrok tuje. Priznati moramo to dejstvo, ki tlači priselcniške družine, in naše delo se mora samo zaokreniti v smeri, da se olajša moralni položaj priselcnikov.

Zavedamo se, da je naš priselcnik v Ameriki skoro izključno delavec. Tudi delničarji naše zadruga (sedaj nas je nad petdeset) smo delavci. Tudi to je faktor, ki bo odločal v našem delovanju. Delali bomo ne za dobi-

ček, ne za to, da brezumno pomagamo graditi kakšno internacionalno organizacijo, ki v razmerah, kakršne so v Ameriki, ne more ne živeti ne umreti, temveč zato, da si predvsem pomagamo nas clovek.

Vero imamo, da je mogoče izboljšati cloveško družbo, toda to izboljšanje tolmačimo na ta način, da si moramo predvsem sami pomagati. Cloveška družba sloni na družini, ne na strankan. Gradimo pri fundamentu, kateri je družina, in cloveška družba se bo izboljšala. Vsekakor pa ne bomo pridigali, kako naj kdo živi; svoje misli glede cloveške družbe povemo zato, da izrazimo svoje stališče, o katerem smo prepričani, da ni baš slabo.

Kdor se z našimi ideali ne strinja, ga ne bomo napadli z nazadnjakom. Svobodno misljenje vsakomur!

"Svoboda" bo slovenski, oz. jugoslovanski list. Ne verujemo sicer v kakšno vekavo narodnjaštvo, da bi hvalili vse odkraja, če je le naše. Vendar smo prepričani, da ima tudi naš priselcnik veliko dobrega. Kaj je dobro, bomo skušali pokazati javnosti, in to bomo priporočali.

S takimi načeli in nameni stopa direktorij Svobode pred našo javnost v Ameriki. Ideje so iskrene in prepričani smo, da bo tudi delovanje plodonosno. Naš namen je graditi, ne razdirati. Koliko bo koristno delo med našim priselcništvom uspele, pa je odvisno od vseh. Če je volja, je lahko tudi uspeh.

Vsi rojaki, ki vam je pri srcu skupno, trezno delo, stopite v naš krog. Sprejeti boste kot rojaki, bratje, ki nas veže tolikanj skupnega. Postanite naročnik in širite "Svoboda". Beseda "svoboda" ne bo pri nas samo na papirju: nudili bomo vsem našim priselcnikom svobodno izražanje.

Z vabilom na sodelovanje direktorij "Svobode" pozdravlja vse naročnike ki so že pred izidom lista zaupali zadrugi z naročnino, ter vse druge rojake, ki so pripravljene stopiti v naš krog in delovati za naš skupen dobrodit in medsebojno prijateljstvo.

Svoboda

Malo je besed v slovarju, ki bi imele tako širok pomen kot ta beseda. Rabljena je bila že v davnih časih. Prvotno so jo narobili v zvezi z osvobojevanjem sužnjev. Svoboda je dobil, kdor se je odplačal od suženjstva.

Med prvimi državami, ki so odpravili suženjstvo in uvedli svobodo za vse državljane, je bila mala jugoslovanska republika Dubrovnik, središče jugoslovanske kulture in civilizacije v srednjem veku. Ze v trinajstem stoletju je začel senat republike razpravljati o odpravi suženjstva in v štirinajstem stoletju je bila uvedena svoboda za vse državljane. Tudi tlačanstva niso več poznali.

Med zapadnimi narodi je tlačanstvo trajalo dolga stoletja za tem. Zanimivo je, da je bilo med Slovani v najzgodnejših dobah suženjstvo nepoznana ustanova. Tlačani so prišli šele, ko so jih podjarmili zapadni rodovi. Najdalje je svoboda trajala pri Rusih, ki razen turškega in tartarskega jarma v 13. in 14. veku niso poznali nobene nadvlade. Svoboda državljanov je pri njih obstala do konca 16. veka, ko je vladal Ivan Grozni.

Svoboda v modernih časih se ne tolmači samo s telesno svobodo, temveč tudi z izražanjem misli. Popolne svobode kajpada ne more clovek nikoli imeti, kajti veže ga narava in veže ga cloveška družba, po kateri se mora ravnati, ako hoče biti njen član. Tako torej civilizacija pomeni tudi omejitve svobode.

Sicer pa clovek treznega razuma ne zahteva svobode v tem pomenu, da bi škodoval svojim bližnjim. Prava svoboda je to, da se clovek lahko ravna, misli in izraža po svoji želji, toda le v toliko, da pri tem ne trpi svoboda sočloveka. Svoboda misli sloni na izobrazbi, suženjstvo pa na propagandi. Kdor širi propagando, ta ni za svobodo, kdor širi izobrazbo, ji napravlja pot. Propaganda namreč ne dopusti razmišljanja in preudaranja, temveč zahteva, da clovek sprejme, kar mu je podano.

Prava svoboda more obstojati le pri tolerantnih ljudeh, a nevednež ali propagandist ne zna niti noče biti tolerant. Po pravi vzgoji in izobrazbi šele clovek spozna, da je svoboda zapopadena tudi v tem, da mu je mogoče služiti za druge. To je clovečanstvo. Vzemimo za primer mater, ki hoče služiti svojemu možu in svojim otrokom. Dala bi zanje vse življenje. Če bi ji to kratili, bi jo sicer osvobodili družine, toda to bi pomenilo v dosti slučajih smrt zanjo. Ona hoče biti svobodna zato, da služi svojim.

Taka svoboda je najbolj vzvišena. Da

Junak dneva

Junak dneva v Ameriki je gotovo Edison. Po mestih so ovacije njemu na čast, njegovo glavo kujejo v medalje in jo tiskajo na znamke, vršijo se manifestacije po mestih. Preteklo je petdeset let, odkar je bila uvedena Edisonova električna žarnica.

Dejstvo je, da je Edison res veliko storil za cloveštvo. Starček se tudi zaveda tega in ta ponos mu sije z obraza, ko stoji pred fotografskim aparatom, da se pošije njegova slika v gledališča po Ameriki in na tujem.

Neštete iznajdbe so pripisane Edisonu. On je namreč tisti clovek, ki vidi koristnost znanstvenikov na polju elektrike in magnetizma. Ni sicer v toliki meri iznajditelj sam, pač pa zna dognanja praktično uporabiti in jih podati svetu. On ni tiste vrste genij kot na primer Nikolaj Tesla, ki marljivo raziskuje, kalkulira in sega v najnepoznanejša svojstva elektrike in drugih sil, obenem pa živi tiho in mirno od vsega sveta; Edison je praktičen clovek, on dožene praktičnost odkritij.

Kot tak zasluži priznanje. Veliko dobrega je storil cloveštvu. Namesto da bi prirejali ovacije kakšnemu kronanemu vladarju, proslavljajo zlat jubilej električne žarnice.

Bernard Shaw o izobrazbi

Angleški pisatelj, dramatik in kritik Bernard Shaw je tiste vrste clovek, ki lahko reče marsikatero gorko, pa mu svet ne zameri. Zdi se, da vsa javnost občuduje njegove zmožnosti in da mu odpusti kritike. Vendar pa se konservativno časopisje skoro dosledno skoplje nanj, ko pride v javnost s kakšnim novim spisom, kritiko ali izjavo.

Zelo zanimiva in ne-angleška izjava Shawova je njegova zadnja trditev glede angleških univerz ter pripravljanih šol. "Te so poguba za civilizacijo", pravi Shaw. "Radi izobrazbe, katero razširjajo, bi jih najrajši vse razdejal." Ne pove sicer, kakšne vrste izobrazbo bi sam uvedel v nadomestek za šole, katere obsoja. Pred nekaj dnevi pa se je izrazil glede šolstva v Rusiji.

"Rusija ima najboljše šolstvo. To je edina dežela na svetu, da si prizadeva na svoj način, učiti ljudi pravega državljanstva in da skuša izvežbati mladino v dobre karakterje državljanov."

250 INOZEMCEV DEPORTIRANIH.

Z Ellis Islanda v New Yorku bo v kratkem zopet deportiranih 250 inozemcev. Nekateri izmed prizadetih so prišli v Združene države nepostavnim potom, a nekateri so tudi kršili razne postave. Department za delo, ki ima deportacijo v rokah, bo težko katerega oprostil, ker se to redko zgodi.

lahko služimo drugemu, da smo lahko prijatelji, da smo zmerni v svojih zahtevah, to je tudi svoboda. To ne pomeni hlapčevstva. Seveda, cloveška družba ni zrela za tako svobodo. Vendar pa hočemo, da imamo tako svobodo med seboj, med svojimi družinami, med svojimi prijatelji, med rojaki sploh, kjer ni in ne sme biti izkoriščanja.

STIMULI

Za dostojne spise dostojno ime. Najbolj dostojno ime je latinsko ime in med latinskimi besedami je stimulus med prvimi. Tu pa tam bo stimulus podražil, podrgnil in pozvil. Saj to je naloga stimulov.

Dajte jo na vago!

Nace Openarjen išče po slovensko-ameriškin lisuh Micko Openarnico. Ceprav še angleškega ne zna, da je zapustila po francosko in vzela s seboj Nacetovo mošnjo in drugega fanta. Nace je zelo ogorčen. Micka vaga en cent in pol, njen novi fant pa dva ducata funtov več kot ona. Nace ju je zvagal, predno sta jo popihala. Ce jih kdo najde, naj jih zvaga in poroča njuno sedajno težo Nacetu.

Kaj je osebnost?

Osebnost se med Slovenci v Ameriki tolmači na sto načinov. Osebnost je, če Nace očita Micki, da ga je opeharila, če Carli zabavlja čez Janeza, da je komunistično župo, če veliki Janezek očita mrs. X-sovi podkupnine, če se je vinček skisal, če se omeni debata, če majnar ne zna pravilno napisati besede "kritika" in če si članica S. N. P. J. vzame pravico pomesti svojo hišo. Slovenska uredništva si besedo "osebnost" tolmačijo po svoje. Za nje beseda pomeni veliko, priljubljeno osebo. Takā oseba je nedotakljiva, neoskrunljiva in nezmojljiva kot sam mili sveti oče v Vatikanu, ki vsako jutro še pred zajtrkom dobi pismo od Boga v nebesih.

Gringo.

Španci ne poznajo nobene razlike med "American" in "English". Njim je vse "gringo." Kaj hočemo, njim je vse španska vas. Če znaš "American", se moraš učiti petnajst, dvajset let, pa še ne znaš "English".

Umetnost v stradanju.

O nekem angleškem umetniku gre glas, da je mož umetnik tudi v stradanju. Po štirinajst dni nič ne je, pa mu nič ni. Kaj pa če mož je samo ponoči?

Tekma v reklami.

V glavni ulici londonski (Piccadilly) so se po vrsti nastanili štirje krojači. Prvi je napisal na svojem izvesku "prvi londonski krojač", drugi "najboljši krojač v Angliji", tretji "najboljši krojač na svetu". Četrta so je vso noč ubijal in si belil lase, zjutraj pa je dal napisati na reklamno desko: "John Smith, najboljši krojač v tej ulici". Tekmeci so hoteli kar popokati od jeze.

Pozná take šale.

Hribovec je prišel prvi na parket v gledališču. Vrtar mu je potisnil vzmetni sedež navzdol in novinec se udobno u-sede na stol. Pri tem pa mu zdrkne gledališki list iz rok na tla. Vstane, ga pobere, hoče zopet sestiti, ker pa je deska medtem sama po sebi šinila navzgor, pade kajpada na pod. Jezno se obrne in prisoli gospodu za seboj grenko zaušnico, rekoč: "Vi, take šale mi poznamo!"

Ugrabljenje.

"Torej, dušica, nocoj te ugrabim. Ali boš mogla dotlej spraviti vso svojo prtljago?"

"Seveda bom. Papa in mama sta mi obljubila, da mi bosta pomagala."

ZOBNA HIGIJENA

PIŠE DR. FRANK PAULICH.

Naslednje je uvodni članek nadaljnima člankoma v bodočih izdajah Svobode. Slovenski zobozdravnik, ki je članke spisal za naš list, podaja s tem poujodne in za vsakogar koristne nasvete ne samo za ohrano zob, temveč za splošno zdravje. V priložnem članku nam dr. Paulich podaja nekaj dobrih navodil glede zobnega razvoja in negovanja pri otrocih.

Vaš zobje in usta

Pustimo za kratek čas okraske kupljene z zlatom in pogrejmimo se v zrcalo, če imamo celo vrsto belih biservov, katerih zlato ne more kupiti. So li lepi, beli, ravni, ali zverženi, umazani in polni gnilih lukenj? Je-li "mlin" popoln ali se nahaja v usun samo par zupuščenih škrbn, katere čakajo na klešče?

Malo, zelo malo je ljudi, ki so lahko ponosni na te naravne bisere. Nevednost, malomarnost, nesreča in odlašanje je vsakdanja izpoved ljudi, ki obiskujejo zobozdravnika, da skuša ohraniti in popraviti, kar je ostalo, ali pa je primoran žrtvovati zob za zobom neusmiljenim kleščam. In četudi se popravilo posreči še na tako fin način, slike narave še nikdo ni posnel stoprocentno.

Kdaj in kako pričeti s pažnjo zobov, je važno vprašanje. Dasiravno zobozdravniška veda še vedno študira mehanični del poprave in nadomestek zob, je vendar obrnila glavno pozornost na vprašanje, kako preprečiti zobne bolezni. Prišlo je do spoznanja med medicinci in zobozdravniki, da so zobje del telesa, ravnotako važni zdravju kot vsak drug ud. Ker se zobovi in kosti bodočega rojenčka že razvijajo v fetusu matere, je treba posvetiti pažnjo hrani, zdravju in pravim okoliščinam matere ob času, ko je noseča, ako hočemo imeti zdravega in čvrstega novorojenčka.

Bilo bi preobširno spustiti se v razpravo o količini, kakovosti in kalorijah hrane. Našteti hočem samo nekaj lastnosti hrane potrebne pravemu razvijanju fetusa, posebno hrane, v kateri se najde dosti apnenčevih snovi, potrebnih zlasti rasti kosti in zobov. Je pa le potrebno, da grupiram isto v toliko, da bo razumljivo, zakaj je važno, da je treba toliko različne hrane v dnevni dieti.

Hrana se deli v protein, karbohidrate in maščobe. Protein je hrana, snovi katere najdemo v kemični sestavi celic telesa. Ta hrana je neobhodno potrebna pomnoženju celic (rasti) ter za njih nadomestek in popravilo. Med najvažnejše proteine šteujemo različno meso in jajca.

Karbohidrati so hrana potrebna kot kurjava za razvijanje energije v telesu. Prominentni karbohidrati so sladkor, moka, krompir, riž, jabolka, banane, paradižnik. Večina teh pride od rastlinstva in najvažnejši karbohidrat je škrob.

Maščoba je jako potrebna kot hrana celicam, zatorej jo tudi najdemo v večini živečih celic. Mnogokrat pomaga celicam razstopiti snovi, katerih

ni mogoče razstopiti v vodi, ter je tudi važna v produkciji energije. Med glavne maščobe spadata mast in olje.

S tem, da smo se malo seznanili z različno hrano, nam je treba vedeti, da so vitamini neobhodno potrebni zdravju. Te skrivnostne snovi najdemo zlasti v sadju, zelenjavi, ribjem olju, mleku in maslu. Pozimi ne najdemo vitaminov v mleku in maslu, ker krava ne je zelenjave. V nadomestek je dobro jemati pozimi ribje olje in vključiti v hrano dva do trikrat na teden boljši sir.

V dnevno dieto se morajo vključiti tudi snovi, katere so neprebavljive, kot lupine različnega sadja, da nam čistijo črevesa, nadalje hrano bogato na železu (zelenjave, jetra) in snovi potrebne kemikalnemu ravnotežju med alkalinom in kislino v telesu.

Svetlobe in ultravijoličnih žarkov ne smemo pozabiti. Ti so neobhodno potrebni za rast kosti in zobov. Zivljenje na prostem je važno. Navadno steklo na oknu ne pusti teh žarkov skozi in le direktno izpostavljenje solncu na prostem vpliva dobrodelno na človeka.

Dnevna dijeta naj bi obsežala izbirek sledečih jedil:

Zajtrk: Sadje kakor pomaranče, jabolka, hruške, breskve, citrone, (grape fruit), anane, močnate jedi iz zamesne moke (whole wheat), oves (oatmeal), opečen kruh. Če je večji obed samo enkrat na dan, se zajtrku lahko pridene eno jajce s koščekom slanice, nato mleko ali pa kava. Zamesno moko povdarjam, ker otrobi, katerih bogate vsebine nismo poznali, smo metalj stran ali pa redili z njimi prašiče, ki so se seveda hitro redili, ker so dobili najboljše del pšenice.

Lahkemu zajtrku je treba slediti s škrobnim obedom, kakor: riž, makaroni, pečen krompir, močnata jedila z medom. Takemu kosilu je treba še špinače, naribanega zelja ali pa solate.

V večerjo vključi mal komad mesa trikrat na teden ob dnevih, ko nismo imeli jajec. (Prašičjega mesa se je treba izogibati radi težke prebave.) Zraven večerje se ključi izbirek sledečih: fozol, karfijola, kislno zelje, solata, repa, koruza, čebula, korenje.

Štiri jajca na teden so dovolj, preobjesti se močnatih jedil ni dobro mleko ali kislno mleko se vzame vsaki dan. Sir boljše kvalitete trikrat na teden, zelje (surovo) gotovo enkrat na teden, sadni sok na solati je boljši kot jesih, vsa listnata zelenjava se je surova, tu in tam malo trdega sladkorja takoj po jedi za zdravo (isto velja za mladino), slaščice (pecivo) enkrat ali dvakrat na teden, odpadkov se je treba iz-

nebiti vsaj enkrat na dan in to najboljše takoj zjutraj.

Tudi hrana dojenčka je važna. Večkrat je dobro iskati nasvet zdravniku o pravilnem dojenju. V glavnem bi dojenček moral biti hranjen na materinem mleku prvih 250 dni. Nato se prične z dodatki raznih sadnih sokov, vendar dojenček dobiva materino mleko do osem mesecev štirikrat na dan. Po tej dobi se prične dajati detetu spremenjeno kravje mleko na tale način: Enkrat na dan osmi, dvakrat na dan devet, trikrat na dan deseti in štirikrat na dan enajsti in dvanaajsti mesec. Dojenček star eno leto se popolnoma odstavi od materinega mleka in njegova glavna hrana je spremenjeno kravje mleko od mešane črede. Omenjeno spremenjeno ali umetno mleko se dela na ta-le način:

1. Vzemi en pint mleka.
2. Vzemi smetano drugega pinta mleka in prideni prve-mu.
3. Prideni eno in pol inča laktoze ali maltoze (40 gramov).
4. Dodaj vode, dokler in poln en kvart.

Na ta način dobimo mleko, ki je po vsebini skoro enako človeškemu. Nadalje potrebuje dojenček mnogo vode, ki se mu da na žlici. Ribje olje naj se ne rabi prvo leto in jajca ne do dveh let.

Da si zasigura mati dovolj mleka, potrebuje mnogo spanja, malo skrbi in pravilne hrane.

O kitajskih študentih

Za državno službo delajo kitajski dijaki stroge izpite. Na prostoru, zagrajenem z visokim zidom, se postavi dolga vrsta tesnih celic z okencem in dvema deskama v notrini: ena za mizo, druga za sedež, zloženi pa služita za ležišče. Izpraševanec se namreč ne sme nikamor ganiti tri dni. Po prvem izdelku dobi nekaj ur oddiha pod milim nebom. Nato ga zapro zopet za tri dni, da izvrši novo nalogo. Ako bi sprejel od zunaj kakršno si bo di pomoč, je kandidat izključen vselej od nadaljnjih izkušenj.

Kitajska skrb za javno varnost

Kon-fucijeva domovina je kaj čuden svet. Vendar je "nebeško carstvo", kakor se naziva ta dežela, pravičnejše od našega. Saj mi male tatiče obešamo, velike zmikavte pa izpuščamo. Tamkaj pa puščajo na miru ene kakor druge, dokler ne pride kateri v roke ruderju, ki zasačenega zlikovca pošteno naklesti. Sleherni zmovič pa lahko za časa odnese šila in kopita, ker kitasti stražar mora ponoči venomer razbijati po kovinskem bobnu.

Koristna navodila

Lepilo za stenski papir.

Za papiranje prevleči predvsem stene s spojino glukoze in vode. Za lepilo samo vzemi dva funta tme moke, stavi v posodo, dodaj mrzle vode in mešaj toliko časa, da imaš dovolj gosto lepilo. Nato vzemi kos atuma, približno velikosti malega kostanja, zdrobi ga dobro in vrzi v lepilo. Zopet dobro zmešaj. Nato pripravi šest kvarov vrele vode in zmešaj vse skupaj, dokler je vroče. Na ta način se napravi izvrstno lepilo za stenski papir in je dobro, ko se ohladi.

Za osnaženje dimnika.

Če hočeš osnažiti cev za dim, vzemi košček cina v peč, ko je živo oglje. To bo izčistilo cevi.

Za čiščenje pozlačenih okvirjev.

Izmij jih z malo gobo, ki je namočena s terpentinovim oljem ali vinskim špiritom. Glej, da goba ni preveč namočena, toda dovolj, da vzame z okvira madeže. Nikar ne briši, temveč pusti, da se mokrota sama posuši.

Za napolnjenje razpok v steni.

Belilo, zmešano z lepilno vodo ali plastrom in vodo, napravi jako dobro, skoro gipsu enako tvarino za napolnjenje razpok.

Pri zastrupljenju z amonijo ali lugom.

Kakor hitro moreš, daj pacientu kisline kot na primer jesiha ali limoninega soka, ki nevtralizira alkalij. Ko je kislina imela dovolj časa za uničenje alkalija, daj še rastlinskega olja (olivnega, mandljevega ali konopljevega).

Razumna kuharica.

Ženka je hotela prvič prenetiti možička z novim kolačem. Soprog je ves navdušen ob dobri slaščici, vendar ves čas pljuje. "Kaj pa ti je, dragec?" poizveduje spretna kuharica.

"Nič, dragica, ampak v kolaču je nekam dosti jajčjih lupin."

"I, seveda, pogledj, tu stoji v receptu: Vzemi škodlico moke, 4 cela jajca ...!"

Čikaške ljudske šole učijo deklice lepoticenja

Šolske oblasti v Chicagu se čedalje bolj modernizirajo. Zdaj so začele uvajati pouk v lepoticenju za deklice. Flower Technical High School je uvedla tečaj, v katerih se učence vadijo v lišpanju. Naloga učiteljic teh tečajev je, da deklice nauče pravilnega pudranja, barvanja, rabe pravih parfumov in mazil za obraz, lase in nohte. V nekem tečaju imajo pripravljene mizice za manikuriranje, to je snaženje, mazanje in likanje nohtov. Cel razred mladih deklet sedi vpognjen na mizicami, učiteljica jih pa nadzoruje, kako morajo postopati, da zatro vsako belo mesto na nohtih (ker bele pege na nohtih niso v modi), kako morajo nohte obrezati in kako dolge pustiti.

Zanimanje za tečaje v lišpanju je prav veliko, kajti marsikatera deklica se bo rajša učila trebiti nohte kot pa računstva.

Po izjavah učiteljice Callahan, ki vodi te vrste šole, je treba pri deklicah vzgojiti ponos na lepoto, da jo bodo ohranile. Da je naravna lepota zvezana s snažnostjo najlepša, tega učiteljica v svojih izjavah ne pove. Mogoče pa vse podvzvetje podpira kakšen trust, ki bi rad razpečal več pudra, rdečila in parfumov.

Nov rekord ladje Bremen.

Vzlic viharnemu morju je Bremen, ladja severno-nemškega Lloyda, napravila nov rekord. Iz Bremena v New York je dospela v 4 dneh, 17 urah in 24 minutah.

Ob nedeljah

in praznikih,

ko se peljete na deželo, posetite

VALETINA KOBALA

55th and Clarendon Hills Road

CLARENDON HILLS, ILL.

Phone: Hinsdale 1509

SPLOŠNA TRGOVINA
IN OKREPČILA.

FRANK BARTA

TRGOVINA Z GROCIJAMI,
SADJEM IN ZELENJAVO

1913 West 22nd Street

Chicago, Ill.

Tel.: Canal 6015

DOSTAVLJAMO NA DOM

Vedno odprto

Telefon Monroe 0206

SCHNEIDERJEVA

restavracija in obedovalnica.

807 Milwaukee Avenue

Chicago, Illinois

Dobra postrežba in sveža hrana.

KOLAR FLORAL COMPANY

J. L. KOLAR & A. B. KRAMARŠIČ, PROPS.

PROMPT SERVICE

Nova cvetličarna nudi izvrstno postrežbo izkušenega cvetličarja.

6106 WEST 22nd STREET,

Posrebno pažnjo posvečamo naročilom izven mesta.

CICERO, ILL.

Telefon: Cicero 1230

JULIJ SLAPŠAK:

Žena ga je ugnala

(Slovenska narodna pravljica.)

Zivel je kmet, dosti ljudi je imel, da so mu jedli, malo, da bi mu delali; a dela je bilo čez glavo: košnja, žetev, mlatev, oranje, setev — vse je stalo pred durmi. Treba je bilo prijeti za to in za ono težko delo, hlapca pa nobenega pri hiši. Iskal ga je, dobil pa ne. Z ženo si je pomagal; storila sta, kar sta mogla, vsemu pa nista bila kos.

Neke sobote opoldne kosil zamišljen za hišo in zdaj pa zdaj potarna: "Veliko ljudi je pri hiši za jelo, nobenega za delo, sama z ženo ne zmoreva vsega. Kaj bo, kaj bo?"

Pa se prigodi, da pride mimo zastaveni mladenec v zeleni obleki in s kozjo bradico pod čeljustmi — sam hudir iz pekla. Ob kmetu se ustavi in ga nagovori: "Dober dan, očka! kaj ste pa tako žalostni?"

"Bog ga daj!" odzdravi kmet, potlej pa pojasnjuje: "On, kako ne bom žalosten, saj moram biti: tonko dela, delavcev pa nič; z ženo se pehava za žive in mrtve, pa kaj? Vsega ne zmoreva. Lej, hlapca iščem, pa ga nikjer ne morem dobiti; vsak se izgovarja in se mrda, da je preveč dela pri naši hiši. Jaz pa pravim: res je dosti dela, pa je tudi obilo jela. Pod mojo streho ni še nihče za lakotjo poginil, še žival ne, kaj še človek! Pa tudi ne bo, dokler mi bo mezinec migal. Kruh ja ne ostanje in suho meso se kuha vsaj ob nedeljah in praznikih, če ne že druge dneve."

"Taka je taka! Kar največ morejo se danes boje in branijo ljudje dela. Vidite, jaz pa rau delam. Ako zaradi težkega dela ne mara nihče v vašo službo, bom pa jaz vaš hlapec, če vam je všeč," se ponuja mladenič.

"O, veš da mi je všeč! Kar ostani pri nas, godno se ti ne bo slabo," ga prijazno vabi kmet.

"Pa ostanem," pritrudi mladenič. "V jedi nisem izbirčen, toliko me je pa tudi skupaj, da se ne ustrašim nobenega dela. Zaradi tega se ne bova nikoli prerekala, prav gotovo, da se ne bova."

"Dobro, dobro! Kar prav si mi prišel. Samo: kakšno plačilo zahtevaš? Se o tem se dogovoriva."

"Čakajte, očka, da vam povem. Sam sem z velikega posestva, ali šel sem od hiše, ker je na domu preveč ljudi, pa premalo dela. Jaz sem navajen le težko, trdo delati. Dajati mi morate le težka, trda opravila; le taka me vešele. In plačilo? No, tako-le se pogodiva: eno leto bom služil pri vas. Ako mi boste dali v tem času tri taka dela, da jih ne bom mogel, me lahko ob letu, ali kadar hočete, zapodite od hiše, ako bom pa vse storil, kar mi boste ukazali, potlej pojedete pa vi k meni eno leto za hlapca. Ali ste tako zadovoljni?"

Kmet si misli: "Čuden hlapec, čudna pogodba. Ampak jaz ga navijem trdo, kakor še nihče ne in v kozji rog ga uženem, če je tudi samemu hudirju iz pekla ušel! Naložim mu dela, da se bo potil za žive in mrtve; če se pri tem pretegne, meni nič mar, po pogodbi bom ravnal." Tako si misli sam pri sebi, nato pa mu seže v roko: "Velja, kakor si rekel!"

"Dobro, velja!"

Kmet se smeje, da je tako poceni pridobil silno delovno moč, kakor je bil iz govorjenja spoznal; hlapec se muza, da bo kmeta ob letu osorej vzela. Oba sta bila zadovoljna.

Tako je ostal mladenič kozjebralec pri kmetu za hlapca. Kmet mu je zares dajal silno težka dela, ali le-ta jih je zvesto izvrševal na veliko veselje gospodarjevo. Resnično: trije ne bi naredili prej toliko, kot je naredil zdaj sam ta hlapec. Kar mu je bilo ukazano, vse je izvršil do pičice natančno. Če mu je kmet še toliko naložil, točno ob dogovorjeni uri je bilo vse gotovo.

"Ta je pa od spaka!" si je mislil kmet, rekel pa ni nič.

Kmetovo premoženje je raslo in se množilo. Velikansko bogastvo se mu je nakopičilo, da se je vse čudilo in blagovalo kmeta bogataša.

Leto se je bližalo koncu, kmetu je šla že trda za nohte. Zakaj hlapec je vsako delo brez zamude izvršil in če je bilo tudi tako, da bi ga komaj zmoglo sedem težakov. Če mu je naložil še več, je pa še več in čez sedmero mero podelal.

"Nazadnje bom moral pa res jaz k njemu za hlapca in Bog ve, kakšna dela mi bo nalagal," je rojilo kmetu po glavi. V nemalih skrbeh je lazil žalostno okrog hiše in javkal:

"Vse naredi, kar mu ukažem! Kaj bo, kaj bo, če se to kako ne preonegavi?"

Tako je javkal kmet okrog hišnih oglov in razmišljal, kakšno delo naj bi še naložil hlapcu, da bi ga ne mogel izvršiti. Pa se spomni na obširni travnik v Lazi: "Sedem koscev ga je drugokrat kosilo sedem dni, hlapec mi ga mora sam pokositi s sedmimi urah. Ha, tega pa ne bo zmogel, ga že imam!" Tako si misli kmet, pokliče hlapca in mu reče: "Sedanes ti bom naložil tako delo, da ga ne boš mogel izvršiti."

"Kaj pa takega?" vpraša malomarno hlapec.

"No, kaj? V Laze pojdi in veliki travnik mi pokosi. Pa jadrno! Ali siliš?"

"Sem. Kdaj mora biti pokosen?"

"Zdaj je ura sedem, ob dveh popoldne moraš biti gotov."

"Dobro!" odgovori hlapec, vzame koso in oslovnik, pa gre. Ko pride v Laze, zazvižga na prste. Naenkrat prihitijo njegovi bratci na pomoč, se postavijo v vrste, kose zaobliskujejo, redi padajo, v treh urah je bil veliki travnik pokosen in trava raztepena. Ob desetih se je ze vračal čudni hlapec s koso na ramji proti domu.

"Kaj si že gotov?" ga vpraša kmet začudeno, ko ga sreča na potu.

"Ze," je bil kratek odgovor.

Kmet gre gledat. Venki travnik je bil pokosen kakor z britvijo, trava na travniku pravno razvepena...

"Ves pekel mu pomaga, drugače ne more biti, drugega ne morem misliti," se čudi kmet in se prijemlje za glavo. "Kar drugi naredi v enem dnevu, on v eni uri, o še veliko prej; kar drugi v eni uri, on v eni minuti, še prej! To ni pravdanski človek!"

Ko pride domov, spet javka okrog hišnih oglov in razmišlja, kakšno delo naj bi še naložil hlapcu, da bi ga ne mogel izvršiti. Pa se spomni na zlatorumeno pšenico na polju: "Trinajst ženjc bi se moralo zelo podvizati, pa bi jo še komaj pozele teden dni; hlapec mi jo mora sam pozeti v treh urah, pa še domov zvoziti, v koele zdeti, potlej pa vso njivo zorati in pobranati. Tega pa ne bo zmogel, ga že imam!" Tako si misli kmet, pokliče hlapca in ga vpraša: "Človeče, znaš žeti?"

"Ne preveč," odgovori hlapec.

"Ha, ha, zdaj te pa imam, tega pa ne boš mogel kar tako izvršiti!"

"Kaj pa takega?"

"No, kaj? Na polje pojdi in vso pšenico požanji, pa še domov jo zvozi, v koele zdeni, potlej pa vso njivo zorji in zbranaj. Pa jadrno! Ali siliš?"

"Sem. Kaj mora biti izvršeno?"

"Jutri zjutraj te pokličem ob treh, in do šestih mora biti vse gotovo."

"Dobro!" odgovori hlapec malomarno in gre po svojih opravkih.

Drugo jutro ga res pokliče kmet ob treh. Nič se ne obotavlja kozjebralec, kar pri priči vstane, vzame srp v roke, pa jo mahne iz hiše. Ko pride na polje, trikrat zažvižga na prste. Prikaže se njegovih bratcev ko listja in trave. Jadrno se zasujejo. Eni so želi, drugi znašali bogato snopovje na kmetov dom v koele, nato so preorali njivo in jo pobranali. V dveh urah je bilo vse opravljeno. Ob petih že sliši gospodar hlapca žvižgati tam ob hlevskih durih.

"Kako, da si že prišel? Ali je mar pšenica že požeta?" ga vpraša kmet.

"Poglejte!" se namuzne hlapec in pokaže proti koelecu.

Kmet ostrmi, ko vidi poln koelec zdetih pšenice. Jecljajoče vpraša: "Pojdeš zdaj orat in branat?"

"Tudi to je že izvršeno," se odreže hlapec.

Kmet gre gledat na polje. Obširna njiva je bila res preorana in zbranana tako skrbno, da ni bilo ne ene kepice zemlja pa rahla in drobna ko pšenična moka.

"Ta je pa od samega vruga, drugače ne more biti!" goltne kmet ves prestrašen, da mu je kar sapo zapiralo.

Ko se vrne domov, spet javka okoli hišnih oglov in razmišlja, kakšno delo naj bi še naložil hlapcu, da bi ga ne mogel izvršiti. Dolgo razmišlja, naposled se spomni na obširni bukov gozd. Tri ure bi hodil, pa bi ga še ne prehodil. "Vsa vas bi ga komaj iztrebila in posekala ter domov zvozila v enem letu, hlapec naj to izvrši v treh urah. Ha, ha, ha, tega pa ne bo zmogel, ga že imam!" Tako si misli kmet, pokliče hlapca in se razkorači: "Ha, ha, ha, zdaj te pa imam, tega pa ne boš kar tako opravil!"

"No, kaj pa takega?"

"V gozd pojdi in ga iztrebi. Posekaj vse bukve, jih zvozi domov, sežagaj, skolji in scepi v drva ter složi skladanice po pasišču za hlevom. Pa jadrno!"

(Dalje prihodnjič.)

R. F. KOMATER:

DVA MESECA MED DUHOBORCI

V poletju 1925 sem bil zaposlen pri železniški družbi Canadian Pacific v Cranbrook, British Columbia.

Ker je v provinci British Columbijе poletje zelo kratko, vsled dolge zime, mrzlina na progah marsikdaj ne odneha pred petnajstim junijem, tako da popravilo na progah se ne more pričeti pred prvim julijem. Po prvem juliju pričenejo železniške družbe najemati delavce, katere pošljejo na proge popravljat železniške mostove, posipat progo z gramozom, zamenjat prage, tračnice itd. Železniške družbe imajo navado, da za zadnje omenjena dela pošljejo Duho-borce, kateri so deloma vsi brez posla ta čas. Običajno so Duho-borci zaposleni šumah kot gozdarji, a v poletju prenehajo z delom v šumah, da s tem obvarujejo gozde pred požari, katerih je že tako mnogo.

Železniški mojster me je poslal k postaji Parson, B. C., to je v dolino, ki se vije od Colvalli do Golden, kjer smo delali priprave za prihod Duho-borcev. Ko so bile stranske proge dogotovljene, je prišel vlak z Duho-borci. Vlak je izgledal kakor da bi bil veliki pasajirski transkontinentalni vlak sestavljen s tovornimi vozovi. Prvi voz za lokomotivo je bil naložen z orodjem katerega rabijo pri popravljanju proge, drugi voz je bil skoro docela naložen s hrano, tretji voz je bil jedilni, četrti, kuhinja, peti, zopet jedilni voz, nato so sledili spalni vozovi, katerih je bilo šest. Postelje v spalnih vozovih se bile zgrajene z deskami, tako da je bila ena nad drugo, postelje pa nastlane z gozdno posušeno travo. Vozovi so vsebovali po dvajset postelj. V dvanajstem vozu je stanoval njih predelavec Dukowski, katerega so imeli za starešino. Bradati in si volasi starešina je porabil cel voz kot stanovanje za sebe in svojo družino, v kateri jih je bilo pet, in sicer; žena, katero so vsi nazivali mater, hči Marijana, Franc in Jažo. Sina sta pomagala starešini pri delu na progi, hči pa je pomagala materi pri gospodinjskem delu. V trinajstem in štirinajstem vozu so stanovale štiri male družine. Ti možje z malimi družinami so se razlikovali toliko od drugih, da niso bili bradati, kar je značilo, da so bili še mladi. Ljubili so toliko svoje mlade tovarišice, da so jih vzeli s seboj, kamurkoli jih je poslal železniški mojster. Isto-tako jim je dal na razpolago tovorne vozove, kateri so urejeni za taka stanovanja, ne da bi jim zato kaj računil. V šestih vozovih, v katerih so bile vdane postelje, kakor sem že prej omenil, je stanovalo osemindeset mož, z malo izjemo vsi bradati, z dolgimi in posivenimi lasmi. Na njih obrazih se je čitalo, da so šli skozi mnogo bridkosti in težkega dela. Zgodovina njih preganjanja in mučenja nam jasno dokazuje, da je to ljudstvo veliko trpelo za svojo vero in za peto božjo zapoved, katero strogo izpolnjujejo. Zadnji, kateri niso imeli žen s seboj, (teh je bilo, kakor sem omenil osemindeset), so zajtrkovali, kosili in večerjali v jedilnih vozih, imeli so dva vozova, ki sta kila tako priklopljena h kuhinjskemu vozu, da je bil na vsako stran kuhinje eden v ka-

terih je bilo po štirideset sede-zev.

Zanimiv je bil pogled na vlak, ko je obstal poleg postaje Parson. Možje so se zivahno oprijeli dela, pristonili so k vozovom stopnice in lestvice, na kuhinji in stanovanjskih vozovih so povečali dimnike, da so širleli v zrak. Medtem se je iz dimnikov že pričelo kaditi, bilo je h kositu, ki so ga pripravljali. Starešina je imel malo konferenco z železniškim mojstrom. Ker je bil mojster rojak iz Ukrajine, sta se lahko pogovarjala v slovanskem jeziku, kar je bilo zelo udobno za starešino, kajti v drugem slučaju bi potreboval tolmača.

Pridni stari možje so med tem donášali drva, katera so pripravljali sa kuhinjo in stanovanja. Kosilo je bilo pripravljeno, kuhinjski pomagač, ki so nazivali "Bull cook" je to naznanil z zvoncec. Pričeli so vstopati v jedilnice ter zasedli klopi.

(Dalje prihodnjič.)

NOGO SI JE POJEDEL

V Belgijskem Kongu je bilo treba zamorskemu kralju odrezati nogo. Po operaciji jo je veličanstvo zahtevalo od zdravnika nazaj, češ, da jo hoče použiti. Uprava bolnice mu ni ustregla, ker je ljudožerstvo zakonito zabranjeno. Kralj pa je tožil, in glej! Sodišče je dalo tožitelju prav in uprava je morala nogo izročiti gospodarju. Veličanstvo, afriški kralj: dober tek!

Pri krojaču.

"Poglejte, gospod mojster," reče debeluh, "ko sem si zapel telovnik, se mi je zadnja plat od vrha do tal pretrgala." "Iz tega vidite, kako dobro smo prišli gumbe."

ČISTO, SVEŽE MLEKO

—IZ—

Slovenske mlekarne

Zdravstveno preizkušeno in varovano proti bolezenskim bacilom

WENCEL'S DAIRY

1818 West 22nd Street
CHICAGO ILL.

Phone Roosevelt 3673

FRANK SEJTKA

MODNI KROJAČ

Napravi nove obleke in izvršuje vsa druga krojaška ter čistilna in likalna dela.

2644 S. Trumbull Ave.
CHICAGO, ILL.

Tel. Rockwell 1944

Častitam in želim uspcha

"SVOBODI"

JOHN KOŠIČEK

1805 So. Racine Ave.
CHICAGO, ILL.

Predsednik Hoover o vojni propagandi

Pretečenega meseca je izšla iz Beie miše v Washingtonu izjava, kakršne najbrz se ni izdal noben predsednik Združenih držav. V tej izjavi predsednik Hoover razkrinkava vojne propagandiste, to je tiste ljudi, podjetnike in tovarnarje, kateri bi si radi zopet nagrmadili par sto milijonov dolarjev na račun vojnega klanja.

Predsednik Hoover je podal naslednjo izjavo:

"Zelo se zanimam za dognane podrobnosti nekega mornarskega eksperta, ki je pred mesecem vložil pritožbo na newyorških sodiščih proti trem ladjedelnim družbam. V obtožbi izjavlja, da je od dotičnih ladjedelnih korporacij prejel \$50,000 na račun za svoje delo.

Kot je dognano, je dotični propagandist tekom zanjih par let organiziral propagando za povečano oroževanje. Strogo je v javnosti kritiziral vsak poizkus naše vlade, da bi prišli do mednarodne pogodbe za zmanjšanje oroževanja. Ta propaganda se je širila zato, da se ustvari mednarodno nezaupanje ter sovraštvo. Težko mi je verjeti, da so odgovorni direktorji korporacij sami krivi propagande, kakor je označeno v tožbi, toda preiskava je potrebna. Z državnim pravnikom sem se posvetoval, kaj imamo storiti. Če družbe ne dokažejo, da je bilo njih postopanje čisto nekaj drugega kot je označeno v tožbi, bomo morali podvzeti potrebne korake, da osvobodimo deželo takih vplivov.

Vsak Američan ima pravico, izraziti svoje mnenje in se podati v odprto propagando, ako želi, toda proti ljudskim interesom je, da bi ljudje, ki so finančno zainteresirani pri gradnji ladij, tajno vplivali na ljudsko mnenje ali pa na javne uradnike, da se poveča oroževanje."

V tej izjavi predsednik Hoover jasno pove, da so ladjedelne korporacije plačevale propagandista z mastno plačo, zato da bo agitiral za vojno ter razbil vsak poizkus za mir in vplival na ameriške zastopnike v drugih deželah, da sejejo sovraštvo in nezaupnost med narodi, ki želijo miru.

Nič bolj hudobnega in kriminalnega si ne moremo misliti. Tolovajske tolpe po velikih mestih se zde nedolžna podvzetja v primeri s takim delom velikih korporacij, ki uživajo protekcijo vlade in zaupanje ljudstva. Če bi se mestna oblast zarotila, da ustanovi zastrupljivalni trust, zato da pokonča ljudi, ki ne pričakujejo nič hudega, pa bi ne bil nič večji zločin, kot ga vrši velika korporacija, ki hoče prepričati mir in zasejati vojno, zato da bodo bogati lastniki korporacije lahko želi velike profite z izdelovanjem orožja. Tako igranje z blagostanjem ljudstva presega vse meje. Lastniki takih korporacij se prav nič ne razlikujejo od navadne tolpe izdajalcev.

Izjava predsednika Hooverja je prišla v javnost, ko je William B. Shearer, "mornariški ekspert" vložil tožbo proti trem odličnim ladjedelnim družbam. Shearer toži korporacije Bethlehem Shipbuilding, American Brown Boveri in Newport New Shipbuilding. Pri vrhovnem sodišču v New Yorku zahteva, da mu prisodijo plačane stroške za delo tekom mirovne konference v Ženevi leta 1927.

Očividno je bil Shearer zaslepljen radi pohlepa po denarju, da je pozabil biti oprezen in se je tako izdal s tožbo. Kar nič se ni obotavljal pričati, da so mu izdelovalci municije že plačali \$50,000 zato, da je na tajnem rovaril proti mirovni pogodbi. Pravi pa, da je ta skromna plača samo del za dragoceno delo, katerega je izvršil za izdelovalce orožja. Propagando je namreč vršil po raznih deželah v Evropi in Ameriki.

Zanimivo je, da je bila dotična mirovna konferenca brez uspeha. Koliko krivde je pripisati delu agentov privatnih ladjedelnih družb v Ameriki, ki je težko ugotoviti. Poleg vsega tega pa ladjedelne družbe v Ameriki še uživajo zaupanje vlade in gradijo ladje za ameriško vojsko. In pri vsem zaupanju, ki ga jim izkaže Amerika, pa rujejo, ravno ob tem času, da bi mirovna konferenca zasnovana med predsednikom Hooverjem in McDonaldom ja ne mogla roditi nič obrega.

Kakšna bo kazen ladjedelnih družb?

Za težak prestop je treba težke kazni. Kot kaže današnji članek o ruvenju ladjedelnih družb, so bogati lastniki res zagrešili velik greh nad vsemi Združenimi državami in ostalim svetom. Kaj naj store z njimi? Ali naj jih obesijo? — Potem se bodo našli pa drugi lastniki.

Najhujša kazen za ladjedelne podjetnike bi bila, če bi vlada Združenih držav kar na lepem konfiscirala vse njih ladjedelnice. Predsednik Hoover, ki je tako lepo pokazal v izjavi, da mu je za blagostanje ljudstva, bi lahko sam podvzel akcijo in ljudstvo bi ga nedvomno odprlo. Saj Amerika še ni popolnoma zašla v fevdalno dobo, v kateri je interes posameznika višji od interesa države.

Nevarnost refrigeratorjev

Po vsej Ameriki se je razlegel hrup proti javnim refrigeratorjem. Ljudje jih imajo po svojih stanovanjih in plačajo za instalacijo in obratovanje privatnim kompanijam. Ker so naprave izvršene predvsem zato, da prinesejo podjetnikom dobiček, se često zgodi, da naprave odpovejo in ko vhaja plin, se ljudje zastrupijo. Tekom zadnjega leta se je samo v Chicagu zastrupilo s takim plinom devet in dvajset ljudi in deset od njih je umrlo. Ljudje so zbegani, čikaški zdravstveni odbor jih pa tolaži, da ni nič tako hudega.

Čikaški zdravstveni odbor bi delal veliko modrejše, če bi zahteval, da mora vsaka taka javna naprava preiti pod kontrolo in končno tudi v last mesta.

Narobe razumel.

Zdravnik stopi razburjen od telefona. "Takoj moram od doma!" vzklikne. "Mlad gospod mi je telefoniral, da brez mene ne more več živeti."

"Motiš se, dragi," mu mirno odvrne žena. "Najina hči je bila klicana k telefonu."

O SVECI

V današnji obliki znana šele kakih 80 let. Prej so rabili samo voščene in lojeve sveče. Voščene se danes góré po cerkvah, medtem ko so lojenske postale zelo redke. V rabi so samo še po nekaterih krajih v Evropi, zlasti po kmetiskih mišah. Američani imajo navado, da se jim poslužijo pri boljših in formalnih obedih. Ob takih prihkah vpihnejo vse luči in prižgo samo sveče.

V početku 19. stoletja je Francoz Mully izumil stearinke. Stearin se dobi iz loja, ki se mu odvzame olein in glicerin. Take sveče niso več tako mehke in ne zaudarjajo pri gorenju kakor lojenice. Dodajajo jim še parafin (ki ostaja pri dobivanju petroleja), da ne bi bile krhke. Francoz Cambacere je iznašel zanje poseben stenj, ki ga ni treba usekovati, plamen pa gori enakomerno.

Poglej si ta plamen! Temno jedro je zavito v svetel del. V temni sredini ni gorenja. Tu se le stearin od vročine pretvarja v plin, ki žari, ko pride v dotiko z zrakom. Okoli svetlega dela je še prozoren plašč, ki ga je težko razločiti. Tu je gorenje popolno, zato pa je zubelj nevidljiv. Saje tukaj dogorevajo docela v plinasto in nevidno ogljično kislino.

O teh trditvah se moreš sam uveriti: postavi preko plamena vžgalico, pa boš videl, da oni kos šibice, ki je bil v temnem delu, ni kar nič nagorel. Najjače se je vnela vžgalica na robu plamena in v neopaznem vnanjem ovoju. Primakni konček klinčka na dva do tri milimetra proti plamenu, pa bo les plaval, čeprav ni prišel v stik s svetlim delom plamena.

Pri lojenkah stoji stenj ravno, tako da njegov vršiček ostaja vedno v mračnem delu plamena. Loj zgoreva, stenj pa ne more, saj smo rekli, da v sredi ni gorenja. Zaradi tega se stenj kopiči v neko grudico ali kepico, ki bolj in bolj duši plamen. Stenj lojene sveče se napravlja s sukanjem kakor vrv. Cambacere je prvi splel stenj za Mullyjeve sveče nalik ženskim kitam. Tak stenj se zvije, pride v vroči zunanji ovoj in zgori, ne da bi še nadalje dušil zubelj. Pri lojenkah se pleteni stenj ne more uporabljati, ker bi se mehki loj pričel močnejše taliti na strani, kamor bi se nagnil stenj.

Dete v klobuku

Med prvotnim južnoameriškim prebivalstvom, so domačinke posebno iznajdljive, da morejo ob drugih opravilih ne moteno vršiti še svojo materinsko dolžnost. Otroka nosi na glavi v pleteni košarici. Dolenček je v njej tako varen kakor v razkošni gospodski zibki. Ta priprava ji služi za otroški voziček in obenem za klobuk. Imenuje se ši-hag-jova. Ko bi si ga naše duhovite modistice vzele za vzorec, bi gotovo dosegle velik uspeh. Ta pokrivala bi kajpak rabila zgolj za nakit, ker meščanke ne nosijo svoje dece s seboj. Kvečjemu bi naprtile na glavo omiljene — psičke ali mucke.

Previden dečko.

Mlad gospod: "Slišiš, dečko, če mi poveš, kar govori tvoja sestra o meni, ti dam kvoder."

Otrok: "Tega pa že ne! Pozneje bi mi jih vzeli in mi še prismolili zaušnico."

The 1930 Census and Our Foreign Born People

(See page eight.)

They may not speak it themselves but for the most part they understand the mother tongue of their parents and are not likely to mistake German for Czech, Polish for Ukrainian, or Italian for Croatian. But can they be relied upon to know whether some distant village in Europe which they never saw and may never have heard of, belongs now to Hungary or to Czechoslovakia?

As to the immigrants themselves they can certainly answer accurately the question as to what language they spoke at home. On the other hand, in the immigrant's mind his native country is not always bounded by the black lines of the newest map. Many groups think and speak of "country" in terms of nationality and ethnic territory rather than in those of political geography. Many immigrants will inevitably give the country of which they were subject when they left Europe as their country of origin. The boundaries may since have changed and some other government may have taken over the place of their birth, but they are likely to think that the change could not affect them in America. Finally, the emotional attitude of countless immigrants towards the present political situation in Europe should not be disregarded. They refuse to accept the new boundaries and to recognize the new states. For thousands of Hungarians the "lost provinces" are still Hungary, and if they have not acknowledged the cession of these territories to the victorious powers, they are not likely to deliver them to the American census enumerator. Wherever a Hungarian may have been born, the place will be Hungary. Many Slovenes will refuse to be re-born in Italy. Many Ukrainians will name any other land but Poland as their country. Many former Austrians will prefer to keep a birthplace in Austria even if it is now in Czechoslovakia or Italy. It is easy to argue that the American census has no bearing upon the political situation in Europe, but it will be difficult to persuade hundreds of thousands of immigrants to give informa-

tion which will seem to increase the numerical strength of the "enemy" nationality in this country.

In order to secure accurate census returns this mass psychology must be taken into account and one way to do it will be to continue the inquiry in regard to mother tongue, that is, nationality. Such an inquiry is necessary to insure accurate information about our foreign born peoples and the extent to which different nationalities are contributing their blood and culture inheritance to us. Only by such an inquiry can we obtain and preserve for the present and future student, information of the greatest importance to America.

Tel. Cicero 610
Residence: Cicero 4484

Dr. FRANK PAULICH

Slovenski zobozdravnik
2123-25 So. 52nd Avenue,
CICERO, ILL.

Uradne ure: Od 9 do 12 dop.,
od 1-5 pop. in od 6:30 do 9
zvečer. Ob sredah in nedeljah od 9-12 dop.

NE POZABITE!

Ko kupujete koncertino, zahtevajte Patekovo ali Patekovo Special koncertino.

Beračevega imena bi si nihče ne lastil, kajti neamiselno je posnemati malovredne reči. Tako pazite tudi pri kupovanju koncertin, da dobite izdelek prave linije.

Vsako blago, ki se na široko oglašja in je na splošno priljubljeno, se tudi na široko ponareja, toda taki nadomestki so kakor njih izdelovalci — ki kaj dobrega po svojem razumu ne morejo storiti. Originalni izdelek je vedno boljši, če ne bi ga ne skušali ponarejati.

Patek Music Store v Chicagu je podjetje, ki izdeluje Patekovo ter Patekovo Special koncertino. Kupite si Patekovo koncertino in imeli boste najboljšo.

Pomnite, da ni dobra, ako nima napisane čez cel pokrov nad odprtino za zrak.

Za učenje na koncertino vzdružujemo tudi redno šolo za poduk.

Patek Music Store

CONCERTINAS AND
CONCERTINA MUSIC.

Phone Monroe 2557

835 Milwaukee Avenue,
Chicago, Ill.

PRIJAZNO IN ČISTO DVORANO

ZA DRUŽABNE VEČERE, ZABAVE IN SEJE
IMA NA RAZPOLAGO

PAUL BERGER

2353 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON: CRAWFORD 4290

DOMAČA POSTREŽBA V RESTAVRACIJI.

PRVA SLOVENSKA
TRGOVINA ZLATNINE
IN SREBRNINE
V CICERO, ILLINOIS.

V zalogi imam ure najfinejšega izdelka, kot so: Elgin, Waltham, Howard, Springfield, Hamilton, žepne in zažepne, za moške in ženske. Velika zaloga zlatnine vseh vrst.

Najbolj prikupljiva za božično darilce je zapesna ura ali pa prstan z dijamantom ali drugim žlahtnim kamnom.

Se priporočam, Vaš znani

FRANK STONICH

6114 W. 22nd ST., CICERO, ILL.

Tel. Cicero 2737.

SVOBODA - LIBERTY

In all fields of natural life expression has always been a potent factor. All shades of understanding, the complicated fabric of emotional life, efforts of attraction, are so common and general in all living things that they form the immense essence of life. Hence the various and brilliant display of colors, forms, speech, and the whole harmony and discords of sounds in the vast arena of living beings. In the stages of evolution these elements are interwoven with the instinct of self preservation and propagation, — thus making them a most active force in shaping our destiny. From this cosmic progress the human speech is evolved as a single item of nature's vast program. This is the speech we human beings believe to be the means of expressing our ideas, opinions, and sentiments.

A thinking man undoubtedly believes that freedom of speech and of political and philosophical opinions is a natural right of man. However, this principle is not old for, it is only possible for it to exist in an era of enlightenment which is brought forth to life just recently after many bitter struggles and bloodshed. History alone can tell the series of tragedies and the slow but con-

stant march of this principle to final reality.

Liberty! A beautiful and significant word. To many it is the symbol of happiness. To many it is the freedom of personal expression. To some doubting people it is a predecessor of anarchy and license. No word in political history has ever been subjected so much to argument and speculation as this word. It has passed through the intensity of academic debates and through the trials of political practices, and finally came out to mean the freedom to see and argue according to one's conscience and the freedom to know.

Liberty. To this sacred word our paper "Svoboda" is dedicated. The founders of this paper wish it to be known that the principle of free thought is to be its guiding principle. We believe that under this guidance we can serve its readers.

The main purpose of the paper is to establish a cultural band among the Yugoslavs in America. It is in this connection that we hope to help to promote a sincere and cordial understanding among the many conflicting ideas and opinions to realize a healthy and unified Yugoslav opinion in America.

The Second Annual Dance of the Integrity Lodge, S. N. P. J.

The Integrity Lodge No. 631 will hold its "Second Annual Dance" at the SNPJ Auditorium on the second of November. This dance is one that every one should attend because it is a real treat for both the young and the old. The old folks will have a regular "Domača Zabava" in the lower portion of the SNPJ Auditorium with the snappy **Integrity Red Peppers** furnishing polkas which will be difficult to stand still and listen to. All the attractions in decorations and music and favors will be there for your enjoyment. The younger folks will be attracted by the harmonious tones of the **Abeling's Famous Syncopators**, who will have all the latest hits to their command and will try to furnish them to you the way you like them. Anyone who has attended the "First Annual Dance" of the Integrity Lodge No. 631 will tell you that this orchestra is some orchestra.

Don't worry about your overheating because there will be refreshments of all kinds to quench that heat. If the baby cries be sure that you try some of the music on her instead of sending it to bed without supper. You will see that before the evening is over you will find the little baby dancing also.

Hitch up the old gray mare and meet us at the SNPJ Auditorium on November the second. We'll be there to greet you with a cordial welcome. We are extending a cordial invitation to all of those who will read this and to all who have not. This is a time to tell your friends about it. Be sure that

you also tell them that you saw our dance advertized in the "Svoboda".

Get your tickets early from any member of the Integrity Lodge and help us make a howling success of our big affair. We need your help. It will be greatly appreciated. Remember: November Second; SNPJ Auditorium; eight o'clock.

John Baumbich,
Chairman of the Dance Committee.

New breed of house cats that can be trained to retrieve collar buttons.

The 1930 Census and Our Foreign Born People

(The following article appeared in the September issue of "The Interpreter", published monthly by the Foreign Language Information Service in New York. We reprint it in the English language because of its information which may be of interest to those that read English more fluently than Slovene.)

There will be no adequate data for determining the number of Czechs, Germans, Poles, Slovaks, Slovenes, Croatians, Ukrainians, Jews and many other nationalities in the United States, if present plans for taking the 1930 Census are carried out. During the past summer the Advisory Committee for the Census has recommended that the question concerning the mother tongue of our foreign white stock be eliminated from the 1930 schedules. If this recommendation is carried out, information as to the nationalities contributing to our American population will be limited to data on country of birth, that is, the country in which the immigrant's birthplace is now located. A German immigrant born in Slovakia, for example, would have to be counted as a Czechoslovak, a Slovene born in Fiume would become an Italian and a Lithuanian born in Vilna would be enumerated as a Pole.

The assumption—apparently prevailing even in official circles—that the two terms "country" and "nationality," while not synonymous are at least largely co-extensive, has little foundation in actual political conditions in Europe. It is quite true that since 1910 when the inquiry as to mother tongue was first made, several important nationalities have become independent countries. Upon many Americans, however, the war slogan calling for political self-determination of nationalities seems to have impressed itself more deeply than the practical results of peace-making which have cut across many homogeneous ethnic territories and have combined many different nationalities in one political unit. The Union of Soviet Republics is no less a

country of a hundred nationalities than the empire of the Czars was. Poland has officially recognized in its population 3,883,000 Ukrainians, 2,13,000 Jews, 1,036,000 Germans, and 1,057,000 White Russians. Czechoslovakia has within its boundaries not only Czechs and Slovaks but also 3,123,000 Germans, 745,000 Hungarians and 462,000 Ruthenians. — Roumania has considerable Hungarian, German, Ukrainian, Russian and Jews "minorities." Yugoslavia is a kingdom of three distinct nationalities, Serbians, Croatians and Slovenes. With South Tyrol and the Adriatic coast Italy has acquired a German and a Slovene population. Even the three small Baltic lands are neither linguistically nor culturally of one piece.

In view of these and the many other serious discrepancies that exist between political and ethnic boundaries, the recommendation that the inquiry on mother tongue be omitted in 1930, will be deplored by all those interested in American's ethnic composition and cultural groups. The loss of accurate statistical information on our unique array of immigrant nationalities cannot be compensated by the figures we shall have in regard to the countries of origin of our "foreign stock." For the student, the sociologist, the man of affairs, it is far more important to know the number of Czechs, Germans, or Poles, in the United States than the number of inhabitants born within the present boundaries of Czechoslovakia, Germany or Poland. Political boundaries change. Further, the immigrant does not bring his country over to America. The allegiance to his former government—if it is an allegiance and not a bitter enmity — he renounces when applying for naturalization in the United States. He does not transmit his birthplace and his former citizenship to his American born children and he does not impart his geographical past to his American environment. But whether he wants to or not, he cannot detach himself from his nationality. What every immigrant brings to this country is that multiform complex of cultural traits and traditions, customs and ideas, of which the native language is the tangible indication. Culture and nationality are, partially at least, inherited by the second generation, and they — not passports and birth places — go into the process of America's making.

Even to the casual observer it should be clear that "country," "citizenship" and "nationality" are by no means identical. The question: "What is his nationality?" — is not answered by the information that the person in question has taken out his citizenship papers in America or that he was born in Czechoslovakia, or, for that matter in Wisconsin. "He seem-

to be a German fellow" — is an answer that would more adequately explain accent and behavior. Yet, if the recommendation of the Advisory Committee is accepted, the census returns of 1930 will give us very inadequate information on the number of Germans in this country. There will be one figure for those who have their birthplace within the boundaries of the new German Republic, and another for immigrants from what is today the territory of Austria, but all those people of German speech, custom and culture who came from South Tyrol, Bohemia, Silesia, Transylvania, Carinthia, the Baltic countries or the German colonies in Russia, will be enumerated, according to their place of birth, as Italians, Czechoslovaks, Poles, Roumanians, Yugoslavs, Letts, Estonians or Russians. Such information will be useless to students of our population and misleading so far as the general public is concerned.

How misleading much of such information would be may be judged from the 1920 Census figures. It showed, for example, 397,282 immigrants from Hungary but (according to mother tongue) only 268,112 Hungarians; 1,400,489 immigrants from Russia, but only 392,049 Russians; 362,436 immigrants from Czechoslovakia, but 234,564 Czechs and 274,948 Slovaks; 169,437 immigrants from Yugoslavia, but 102,744 Slovenes, 85,175 Croatians and 40,669 Serbs; 575,625 immigrants from Austria, of whom only 201,603 were German speaking. Similar examples might be multiplied. They show the importance of supplementing statistic on country of birth by statistics on mother tongue.

If this is not done, certain nationalities, such as the Jews and Ukrainians will disappear altogether, so far as the census is concerned, and others, such as the Czechs and Slovaks, and the Serbs, Croats and Slovenes will lose their separate identity. How far this is from the truth. From his arrival in America the immigrant who belongs to some national minority, usually disassociates himself from his compatriots and enters into association with the people of his own speech and culture from whatever countries they may have come. Our immigrant groups do not survive here as subdivisions of European political units. What they contribute to the making of America, comes from the various communities of culture, distinguished primarily by "mother tongue." A population census in America which takes into consideration the arbitrary and changeable boundaries of Europe but misses these self-evident and far-reaching realities of American life, can hardly be deemed an adequate American census.

It is also obvious that it will be easier to obtain accurate returns for mother tongue than for country of birth. First of all the "second generation," from whom much of this information is secured, will be able to tell what language father and mother used to speak at home or use now in America. (Continued on page 7.)

Postanite ustanovni naročnik "Svobode"